

ВІЙСЬКО

УКРАЇНИ

№10 (136) 2011

4

20 років на службі миру

12

«Чорні берети»: у «заліковках» — лише «відмінно»

38

Крок до зірок

**ДП «ДЕРЖАВНЕ КИЇВСЬКЕ
КОНСТРУКТОРСЬКЕ БЮРО «ЛУЧ»**

**STATE KYIV DESIGN
BUREAU «LUCH»**

ЛЕГКИЙ ПРОТИТАНКОВИЙ РАКЕТНИЙ КОМПЛЕКС «КОРСАР»

“CORSAR” LIGHT PORTABLE ANTITANK MISSILE SYSTEM

Україна, 04050, Київ, вул. Мельникова, 2
Телефон: +38 (044) 483 0745, 484 1898
Факс: +38 (044) 483 1394
E-mail: kb@luch.kiev.ua
www.luch.kiev.ua

2, Melnikov Str., Kyiv, 04050, Ukraine
Phone: +38 (044) 483 0745, 484 1898
Fax: +38 (044) 483 1394
E-mail: kb@luch.kiev.ua
www.luch.kiev.ua

МИРОТВОРЧИСТЬ4

20 років на службі миру

Микола БЕЛОВ

ТЕМА НОМЕРА8

Валерій Фролов: «Подальше зволікання із впровадженням ЄАСУ Збройних Сил України стає небезпечним для обороноздатності держави»

ЗАПАС МІЦНОСТІ12

«Чорні берети»: у «заліковках» — лише «відмінно»

Руслан СЕМЕНЮК

ОСВІТА18

Курсанти-першокурсники: оптимізму нам не позичати

В'ячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ

БЛАГОЧЕСТЯ26

«Благословенний Господь, моя скеля, що руки мої Він навчає до бою...»

Руслан ТКАЧУК

ПОМІЖ НАМИ, ОФІЦЕРАМИ28

Лейтенанти: «медовий» місяць позаду, попереду — період становлення

Володимир КОСЕНКО

БЕЗ ПРАВА НА ЗАБУТТЯ30

Життя і смерть по той бік колючого дроту

Юрій ЛАВРОВ

ІСТОРІЯ БЕЗ РЕТУШІ33

Битва за Україну: шляхом прорахунків і невиправданих втрат

Володимир ШЕВЧЕНКО

ЩОБ ПАМ'ЯТАЛИ...38

Михайло Янгель. Крок до зірок

Сергій ГОНЧАРОВ

NOTA BENE42

Фізична підготовка: чи здолає вона «смугу перешкод» за відсутності належного фінансування?

Олег ЧЕРНЯВСЬКИЙ

ВІЙСЬКО

УКРАЇНА

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДРУКОВАНИЙ ОРГАН
МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Головний редактор:

Володимир ГОРІШНЯК
redactorVU@yahoo.com

Заступник головного редактора:

Андрій ЧЕРНЯК

Відповідальний секретар:

Володимир КОСЕНКО

Начальник відділу оборонної
політики та життєдіяльності військ:

В'ячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ

Начальник відділу міжнародного
військового співробітництва:

Руслан ТКАЧУК

Начальник відділу ілюстрацій,
технічного оформлення та реклами:

Василь ПОТАПЧУК

Дизайн та верстка:

Андрій ПОГОРЕЛОВ

Літературні редактори:

Зоя ІЛЬІНА

Лілія ВЛАСЮК

Обкладинка:

Олександр ОЛЕХНОВИЧ

Засновник:

Міністерство оборони України

Адреса редакції:

вул. Мельникова, 81.
04050, Київ, Україна, а/с 72.

Телефони редакції:

(044) 483-08-39,
489-38-59, 454-42-02.

E-mail: viysko2003@ukr.net;

Електронна версія журналу:

www.vu.mil.gov.ua

© «Військо України», 2011

Підписано до друку: 09.11.2011 р.

Передплатний індекс: 74101

Передплату можна оформити в усіх
поштових відділеннях зв'язку.

Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ № 827 від 12.07.1994 р.

Рік заснування часопису — 1994

Перший редактор: Вячеслав Болотнюк

Друк: ТОВ «Поліграф-Експрес»

Телефон з питань розміщення
реклами: (044) 483-08-39

Редакція не несе відповідальності за зміст повідомлень інформагентств і може друкувати статті, не поділяючи точку зору автора. Відповідальність за достовірність фактів, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій. Роботи (фото-знімки, статті, малюнки, тексти та інші матеріали), які прийшли на адресу редакції, не рецензуються і не повертаються. Передрук матеріалів чи будь-яке інше їх використання можливо лише з письмового дозволу редакції. При використанні матеріалів посилання на журнал «Військо України» обов'язкове. За зміст реклами відповідальність несе рекламодавець.

Досвід проведення широкомасштабного дослідницького командно-штабного навчання «Адекватне реагування – 2011» стане підґрунтям для визначення пріоритетних напрямів подальшої розбудови Збройних Сил України

Наказом глави військового відомства затверджено Положення про Сектор з питань запобігання та протидії корупції Міністерства оборони України

Презентовано нові літаки виробництва Державного підприємства «Одеське авіаційно-ремонтне підприємство «Одесавіаремсервіс»

Понад 500 школярів Харківщини в рамках заходів військово-патріотичного виховання взяли участь у зльоті юних миротворців

У Національному університеті оборони України відкрито «Курс політики безпеки та оборони Європейського Союзу»

Командувач ВМС ЗС України і аташе з питань оборони при Посольстві Великої Британії в Україні обговорили перспективні напрямки співробітництва військових флотів

В Одесі відбулася початкова конференція з планування українсько-американського навчання «Сі Бриз – 2012»

Екіпаж представника команди майстрів з неолімпійських видів спорту Центрального спортивного клубу Збройних Сил України – переможець чемпіонату України з авторалі

На Харківщині в рамках військово-патріотичного виховання серед вихованців середніх навчальних закладів та будинків творчості дітей регіону стартувала акція «Подаруй оберіг солдату»

Учасники розширеного засідання Військової ради Генерального штабу ЗС України підбили підсумки діяльності Збройних Сил України у 2011 навчальному році та визначили завдання на наступний навчальний рік

У Миколаєві проаналізували стан роботи 25-ти Територіальних центрів комплектування щодо відбору громадян на військову службу за контрактом у 2011 році

Міністр оборони України Михайло Єжель: «Ми налаштовані на серйозну роботу задля вирішення житлової проблеми у Збройних Силах»

Голова оборонного відомства України вручив військовослужбовцям Збройних Сил України перші ордери на квартири за програмою «Військове містечко – 300».

25 жовтня відбулася урочиста церемонія вручення Міністром оборони України Михайлом Єжемем оглядових ордерів військовослужбовцям у новозбудованому будинку у селищі міського типу Гостомель на Київщині.

Виступаючи перед присутніми, Міністр оборони України Михайло Єжель підкреслив, що будинок, який здається, є першим, збудованим

за програмою «Військове містечко – 300».

За його словами, програма полягає в тому, що протягом наступних кількох років у різних регіонах нашої держави планується побудувати 300 військових містечок з інфраструктурою для забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України житлом.

— Ми налаштовані на серйозну роботу задля вирішення житлової проблеми у Збройних Силах. Впевнений, що не за горами той час, коли ми здаватимемо трьохсоті військове містечко в рамках започаткованої цього року програми, — наголосив глава оборонного відомства.

Михайло Єжель акцентував увагу на тому, що виконання заходів з метою забезпечення військовослужбовців житлом, у тому числі в рамках програми «Військове містечко – 300», є можливим завдяки підтримці з боку Президента України — Верховного Головнокомандувача ЗС України та Уряду України.

— Сьогодні ми маємо ритмічне фінансування наших проектів щодо закупівлі та будівництва житла, в першу чергу — програми «Військове містечко – 300», — підкреслив Міністр оборони України, зазначивши, що на 2012 рік в проєкті бюджету військового відомства передбачено 600 мільйонів гривень на розв'язання житлової проблеми у війську.

Розкриваючи деталі програми «Військове містечко – 300», керівник оборонного відомства зауважив, що на даний час по всій території України нараховується близько 150 військових містечок, де можна зводити житло. Глава оборонного відомства підкреслив, що програма «Військове містечко – 300» передбачає будівництво не лише власне житла, а й інфраструктурних об'єктів: шкіл, дитячих садочків, медичних закладів, магазинів, закладів харчування, спортивних комплексів тощо. Міністр оборони України переконаний, що житлові комплекси такого типу будуватимуться в кожному гарнізоні Збройних Сил України.

— Цифра «300» у назві програми — це кількість військових містечок, де буде збудовано житло. Кожен військовослужбовець Збройних Сил України матиме службове житло. Гостомельський гарнізон, в якому ми представили пілотний проєкт «Військове містечко – 300», стане зразковим щодо створення житлового фонду, — висловив переконання Міністр оборони України.

Він також зауважив, що вже сьогодні поряд зі зведеним будинком закладені фундаменти ще двох.

— Ці будинки зводяться за новітніми технологіями, у тому числі енергозберігаючими, — підкреслив Михайло Єжель.

**Начальник Генерального штабу — Головнокомандувач
Збройних Сил України генерал-полковник Григорій Педченко:**

«У 2011 році Збройні Сили України виконали всі домовленості, досягнуті під час зустрічей з Головою військового комітету Євросоюзу у Брюсселі»

4 листопада, в рамках візиту в Україну делегації Європейського Союзу на чолі із заступником Генерального секретаря Європейської служби зовнішньої діяльності з інституційних питань Мачесм Поповськи відбулася робоча зустріч учасників делегації з начальником Генерального штабу — Головнокомандувачем Збройних Сил України генерал-полковником Григорієм Педченком.

Відкриваючи захід, начальник Генерального штабу — Головнокомандувач Збройних Сил України генерал-полковник Григорій Педченко підкреслив, що зустріч в Україні стала черговим кроком у розвитку військово-політичного діалогу між Україною та Євросоюзом на високому рівні.

— Сьогодні Збройні Сили України поступово та наполегливо виконують домовленості, досягнуті під час зустрічей високого рівня, — зазначив генерал-полковник Григорій Педченко, наголосивши, що у 2011 році Збройними Силами України було виконано всі домовленості, досягнуті під час зустрічей з Головою військового комітету ЄС у Брюсселі у січні та травні 2011 року.

Також начальник Генерального штабу — Головнокомандувач Збройних Сил України підкреслив, що участь ЗС України в операціях під проводом ЄС є не тільки одним із пріоритетів військової співпраці між Україною та Європейським Союзом, а й практичним внеском України у загальну справу щодо зміцнення миру та безпеки у Європі та світі.

— Протягом 2010–2011 років у Збройних Силах України була проведена робота щодо залучення сил і засобів до операції ЄС з протидії піратству «АТАЛАНТА».

Нині ми працюємо над розширенням участі України в цій операції. Так, восени наступного року Збройні Сили України готові направити до складу багатонаціональних сил літак Ан-26, — зазначив генерал-полковник Григорій Педченко.

Головнокомандувач Збройних Сил України додав, що з огляду на дотримання Україною політики

позаблоковості та стратегічного курсу держави на європейську інтеграцію, важливим і перспективним проектом є також залучення підрозділів Збройних Сил України до бойових тактичних груп ЄС. Це дозволить активізувати роботу з розвитку оперативних та експедиційних спроможностей Українського війська.

Так, з 1 липня до 31 грудня 2011 року на оперативному чергуванні у складі бойової тактичної групи ЄС «Хелброк» (Греція, Болгарія, Румунія, Кіпр) перебувають визначені сили та засоби Збройних Сил України, а саме — рота морської піхоти, транспортний літак Іл-76МД з екіпажем та група штабних офіцерів Збройних Сил України.

— Згадані сили та засоби готові виконати завдання за призначенням під егідою ЄС у разі виникнення кризової ситуації та прийняття відповідних рішень на міжнародному та національному рівнях, — підкреслив генерал-полковник Григорій Педченко.

Глава делегації Європейського Союзу заступник Генерального секретаря Європейської служби зовнішньої діяльності з інституційних питань Мачей Поповськи висловив задоволення ходом співпраці України та ЄС, підкресливши, що Євросоюз готовий до розширення співпраці зі Збройними Силами України і вбачає в Україні надійного партнера. Він відзначив активну роботу, яка ведеться сьогодні в українському оборонному відомстві щодо спільного забезпечення безпеки і оборони на європейському просторі.

Стан справ із житловим і санаторно-курортним забезпеченням військовослужбовців та працівників ЗС України розглянули учасники засідання правління Грамадської ради при Міністерстві оборони України

Надзвичайний та Повноважений Посол США в Україні пан Джон Теффт ознайомився з підготовкою майбутніх українських офіцерів у Львові

Спільним наказом Міністра оборони України та Президента Національної академії наук України буде утворено Міжвідомчу координаційну раду з питань експлуатації, ремонту та модернізації авіаційної техніки

Керівництво Тренувальної Місії НАТО у Республіці Ірак високо оцінило внесок українського миротворчого персоналу у роботу Місії

На кораблях Військово-Морських Сил Збройних Сил України побували Герої України та олімпійські чемпіони Сергій Бубка та Яна Клочкова

У Криму відбувся перший у вітчизняній практиці методичний збір з командирами гірсько-піхотних підрозділів Збройних Сил України

У рамках проведення Днів НАТО в Україні в Академію Сухопутних військ імені Гетьмана Петра Сагайдачного завітала делегація Північноатлантичного альянсу

На Сумщині завершився командирський збір з сержантським складом обласного, міських і районних військових комісаріатів області

Делегація Академії Сухопутних військ імені Гетьмана Петра Сагайдачного відвідала Військову академію Королівства Норвегія

У Збройних Силах України продовжується відправка юнаків до лав Збройних Сил та інших військових формувань України в рамках призовної кампанії «Осінь – 2011»

За підтримки Міністерства оборони Канади у Львові проведено Курс з питань зв'язків із громадськістю та засобами масової інформації для українських військових журналістів

20 РОКІВ НА СЛУЖБІ МИРУ

Понад 37 тисяч українських військових та цивільних службовців взяли участь у 28 миротворчих операціях із підтримання миру під егідою ООН

24 жовтня — День Організації Об'єднаних Націй

Одним з головних завдань Організації Об'єднаних Націй є підтримання міжнародного миру та безпеки. Біполярність світового устрою і протистояння «холодної війни» дуже перешкоджали спроможності ООН здійснювати операції з підтримання миру протягом перших 45 років існування. Після закінчення «холодної війни» Рада Безпеки (РБ) ООН стала більш активною у заснуванні місії та розгортанні миротворчих операцій. Проте досвід початкової хвилі операцій після закінчення «холодної війни», особливо фіаско у Сомалі, Руанді та Боснії, зменшили ентузіазм щодо миротворчих місій ООН, а помилки у проведенні місій призвели до необхідності переоцінки ступеня їх миротворчості. Оскільки кількість кризових ситуацій, що сталися протягом останніх років (більшість з яких виникали у країнах Африки), значно зросла, РБ змушена була вдаватися до більш активних дій. Найчастішою відповіддю стало збільшення кількості «додаткових» миротворчих операцій.

За останні 20 років бюджети операцій з підтримання миру збільшилися приблизно в 27 разів, а чисельність миротворців зросла майже в 10 разів. Сучасні миротворчі операції мають комплексний характер. В них беруть участь близько 20 тисяч цивільних співробіт-

ників, задіяних на підтримку реформ сектора безпеки, забезпечення верховенства закону і зміцнення місцевого самоврядування, захисту прав людини, процесів роззброєння, розмінування і надання комплексної підтримки місії. Крім того, самі миротворці со-

годні не лише стежать за дотриманням сторонами режиму припинення вогню, а й гарантують захист для мирних громадян.

Наша країна, як одна з держав-засновників ООН, надає великого значення діяльності Організації з підтримання миру та безпеки, розглядаючи участь в ній як важливий чинник своєї зовнішньої політики.

Участі України у миротворчій діяльності ООН, спрямованій на попередження і врегулювання міжнародних конфліктів, надається першочергове значення. Крім того, Закон України «Про участь України в міжнародних миротворчих операціях» усебічно відображає сучасні тенденції розвитку міжнародної миротворчої діяльності та забезпечує широкі можливості участі у миротворчих операціях з урахуванням, насамперед, національних інтересів України у певному регіоні.

Україна приєдналася до Системи резервних угод ООН після підписання 6 серпня 1997 року Меморандуму про взаєморозуміння між Урядом України та ООН щодо внеску до Системи резервних угод ООН.

Відповідно до Меморандуму, Секретаріатом ООН періодично

(раз на три місяці), за погодженням з Україною, оновлюється перелік заявлених сил і засобів, до якого на цей час включені: військові спостерігачі та штабні офіцери, військово-транспортний літак Іл-76, механізований батальйон, інженерний підрозділ та вертолітний загін.

Система резервних угод ООН являє собою механізм, відповідно до якого певні військові підрозділи держав-учасниць Системи перебувають у готовності на своїй території і, за запитом Секретаріату ООН та після схвалення відповідного рішення, згідно з чинним у країні законодавством, надсилаються до Місії ООН.

Сьогодні Україна робить вагомий внесок у міжнародні зусилля під егідою ООН з врегулювання конфліктів. Так, військовослужбовці Збройних Сил України виконують завдання у Місіях ООН зі стабілізації у Демократичній Республіці Конго, Ліберії, Південному Судані. Загалом 305 військовослужбовців Збройних Сил України у складі миротворчого контингенту та персоналу несуть варту миру під прапором ООН.

У найближчій перспективі планується розширення участі України у миротворчих операціях ООН шляхом залучення до діяльності Сил ООН з підтримання миру на Кіпрі та направлення вертолітного загону до складу Місії ООН зі стабілізації у Демократичній Республіці Конго.

Наша держава приділяє належну увагу питанням соціального захисту миротворців. Так, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2011 року № 150 з 1 січня 2012 року розміри щомісячної грошової винагороди в іноземній валюті за виконання службових обов'язків за межами України військовослужбовцям Збройних Сил зі складу українських миротворчих контингентів та миротворчого персоналу, що утримуються за рахунок державного бюджету, буде збільшено у 2,5 рази.

Крім того, проектом державного бюджету на 2012 рік майже вдвічі збільшуються витрати на миротворчу діяльність і цей показник становить 333,4 млн грн., тоді як у 2011 році — всього 136,5 млн грн.

Одночасно слід відзначити, що станом на 2011 рік за участь

«Україна виступає за забезпечення поступового та незворотного ядерного роззброєння з метою повної ліквідації ядерної зброї в світі. Ми продовжуємо наполягати, що гарантії безпеки для неядерних та позаблокових держав мають бути зафіксовані в юридично зобов'язуючому міжнародному документі. Закликаю лідерів інших держав свідомо йти за прикладом України та реальними справами сприяти процесу роззброєння та нерозповсюдження».

З виступу Президента України Віктора Януковича на 66-й сесії Генеральної асамблеї ООН

Збройних Сил України в міжнародних миротворчих операціях наша держава отримала від ООН близько 400 млн доларів США компенсаційних надходжень і лише за три квартали поточного року від ООН було перераховано близько 17 млн доларів США.

Україна розглядає участь у міжнародній миротворчій діяльності як важливу складову своєї зовнішньої політики, що давно стала для Збройних Сил України тим показником, який визначає престиж українського війська на міжнародній арені. Між тим, миротворча діяльність на початку XXI століття залишається складним багатограним процесом, що невід'ємно пов'язаний з національними інтересами багатьох держав світу та цілою низкою політичних, економічних, соціальних та інших проблем. Вона стала універсальним інструментом збереження миру і міжнарод-

ної безпеки. Доречно процитувати колишнього Генерального секретаря ООН Дага Хаммершельда, який загинув при виконанні службових обов'язків на службі миру та стабільності: «Миротворчість — це робота не для військових, але лише військові здатні з нею впоратися».

Збройні Сили України беруть участь у міжнародних миротворчих операціях практично з моменту проголошення незалежності нашої держави. Зокрема, 3 липня 1992 року український парламент затвердив Постанову № 2538-XII «Про участь батальйонів Збройних Сил України в Миротворчих Силах Організації Об'єднаних Націй у зонах конфліктів на території колишньої Югославії». Така участь стала «бойовим хрещенням» українських військових під прапором Об'єднаних Націй.

Починаючи з 1992 року, понад 37 тисяч військовослужбовців

Майже 100 тисяч представників ООН виконують завдання у 16 місіях з підтримання миру, серед них понад 70 тис. — військові, решта поліція та міжнародні спостерігачі. Починаючи з 1992 року, понад 30 тисяч українських військовослужбовців брали участь в місіях під егідою ООН. Українські військовослужбовці діють не лише у складі контингентів, запрошують їх і як військових спостерігачів ООН. Україна сьогодні посідає 40 місце в загальному списку по кіль-

кості участі воїнів миру. Усього в 11 місіях і операціях беруть участь 476 військовослужбовців ЗС України.

Оскільки миротворці служать у нестабільних регіонах, це, звісно, наражає особовий склад на певну небезпеку. Під час операцій з підтримання миру 2941 особа вже загинула, серед них 26 українців.

Україна на сьогодні являється надзвичайно активним учасником процесів, які започатковуються і проводяться в ООН, навіть є певна спеціалізація, як, наприклад, інженерні підрозділи в місіях, зараз — вертолітний загін...

За миротворчу діяльність Україна від ООН отримала вже близько 400 мільйонів доларів. На сьогодні створена ціла система, а точніше шкала відшкодувань. Зокрема, це відшкодування за особовий склад, за майно, за військову техніку

Генерал-майор Леонід ГОЛОПАТЮК, начальник Головного управління військового співробітництва та миротворчих операцій Генерального штабу ЗС України

У липні 1999 р. за домовленістю між МОУ та Генеральним секретарем НАТО, з метою підготовки представників ЗСУ Міжнародних миротворчих операцій, у 2000 році в Національній академії оборони України (НАОУ) були створені Курси підготовки офіцерів для багатаціональних штабів (курси ПОВНШ), сьогодні це Навчально-науковий центр міжнародної миротворчої діяльності Національного університету оборони України (ННЦММД НУОУ).

У Центрі створена система підготовки інструкторів з числа науково-педагогічних працівників, на посадах яких працюють офіцери, що мають власний досвід участі у ММО під егідою ООН та НАТО та пройшли відповідну підготовку у ВВНЗ за кордоном.

Основними завданнями ННЦММД є підтримка національних інтересів України щодо підготовки начальницького складу та офіцерів штабів миротворчих контингентів і миротворчого військового та цивільного персоналу Збройних Сил України, а також, за окремою домовленістю, представників Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ України, інших військових формувань, представників збройних сил країн НАТО, ЄС та країн-партнерів до участі у міжнародних миротворчих операціях під егідою ООН, ЄС, ОБСЄ, НАТО.

Тривалий час на постійній основі у ННЦММД виконують обов'язки співдиректора Центру представники ЗС Франції (починаючи з 2002 року це шостий офіцер), інструктори від ЗС США, Швеції (NORDEFECO) та Канади, що підвищують якість підготовки слухачів відповідно до міжнародних стандартів.

За весь період існування Центру тут підготовлено 2382 слухачі, в тому числі 83 іноземних.

Полковник Сергій РЕЧИЧ, начальник Навчально-наукового центру міжнародної миротворчої діяльності Національного університету оборони України.

Збройних Сил України взяли участь у 27 міжнародних місіях та операціях з урегулювання криз. На цей час українські миротворці перебувають у складі місії ООН у Лібєрії, Косовому, Судані, Демократичній Республіці Конго, Кот-д'Івуарі. Також сьогодні вони беруть участь у місіях НАТО у складі Міжнародних сил сприяння безпеці в Ісламській Республіці Афганістан, у тренувальній місії НАТО в Іраку, Косовому та в операції НАТО «Активні зусилля».

Участь Збройних Сил України у миротворчій діяльності поєднує два основних взаємопов'язаних процеси, вкрай важливих для українського війська: його реформування та інтеграцію в європейські структури безпеки. З одного боку, успішне реформування армії обумовлює якість та ефективність участі у миротворчій діяльності, з іншого — ця участь стимулює розвиток Збройних Сил України і сприяє їх відповідності сучасним вимогам, забезпеченню спроможності діяти спільно з підрозділами інших держав при виконанні завдань, які відповідають інтересам національної безпеки та міжнародним зобов'язанням України.

Сучасна миротворча діяльність України не тільки активна, але й постійно має тенденцію до розширення географічних рамок, зміцнюючи військово-політичний авторитет держави. Миротворчі операції є одним із найбільш вагомих елементів підтримання високого рейтингу українських військових. Крім того, це можливість отримати бойовий досвід, а також, в деяких випадках, продемонструвати потенціал української військової техніки.

Сучасна миротворча діяльність за більш ніж 50 років з моменту початку першої миротворчої операції дозволила міжнародній спільноті набути значного досвіду у питаннях урегулювання конфліктів з метою підтримання миру та стабільності у різних куточках планети. І цей досвід є справді неocenним. Чималий досвід набутий і українськими миротворцями, особливо в процесі безпосереднього виконання завдань в миротворчих операціях.

На наш погляд, підвищення якості підготовки українських миротворців потребує зосередження зусиль на створенні у Збройних Силах України цілісної системи узагальнення і розповсюдження досвіду дій миротворчих контингентів та миротворчого персоналу.

полковник Микола БЕЛОВ, начальник інформаційно-аналітичного відділу навчально-наукового центру міжнародної миротворчої діяльності Національного університету оборони України

«Миротворчість — один з найпомітніших, найважливіших і найважчих напрямків діяльності ООН. Успіх операції з підтримання миру залежить від чіткого і реального мандата, політичної підтримки з боку всіх членів Ради Безпеки, а також передбачуваної перспективи забезпечення їх кадровими і фінансовими ресурсами. Там, де все це було, ми бачимо значні успіхи. Приклади тому — Ліберія, Східний Тимор або референдум у Судані.

Україна, як одна із 51 країни-засновниці ООН, є постійним прибічником ініціатив Організації. Країна бере участь у всіх аспектах діяльності Об'єднаних Націй. Нині вона є членом Ради прав людини та Комісії з миробудівництва і претендує на місце непостійного члена Ради Безпеки у 2016–2017 роках.

Україна робить значний внесок у миротворчі операції ООН та надає надзвичайно важливі транспортні послуги для наших місій у всьому світі. Зокрема Україна бере найактивнішу участь у військових вертолітних миротворчих операціях у світі. Також у лютому 2011-го Україна у вирішальний момент погодилася перенаправити три атакувальні вертольоти з операції ООН у Ліберії до місії у Кот-д'Івуарі. Українські гелікоптери разом із французькими гелікоптерами з місії «Єдиноріг» виконували свої обов'язки професійно. Безперечно, нейтралізація важкої зброї врятувала життя багатьох цивільних громадян і представників сил ООН. Цей крок був високо оцінений, оскільки він забезпечив надання ресурсів, коли вони були найбільше потрібні.

Генеральний секретар ООН Пан Гі Мун

Участь українських миротворців в операціях під егідою ООН

- Миротворчі операції Сили ООН з охорони (UNPROFOR)(1992–1995 рр.);
- Місія ООН у Таджикистані (1994–2000 рр.);
- Місія ООН превентивного розгортання в Македонії (1995–1999 рр.);
- Місія ООН у Східній Славонії ПАООНСС (1996–1998 рр.);
- Місія ООН у Гватемалі (МІНУГУА) (січень — травень 1997 р.);
- Місія ООН на півострові Превлака, Хорватія (1996–2002 рр.);
- Місія ООН в Анголі (1996–1999 рр.);
- Тимчасові сили ООН у Лівані (2000–2006);
- Спеціальна Місія ООН в Афганістані (2000–2001 рр.);
- Місія ООН у Сьєрра-Леоне (2001–2005 рр.);
- Місія ООН у Грузії (2001–2009 рр.)
- Місія ООН в Ефіопії та Еритреї (2004–2008)
- Місія ООН в Ліберії (2004–по теперішній час)
- Місія ООН в Судані (2005–по теперішній час)
- Операція ООН в Кот-д'Івуарі (2010–2011)
- Місія ООН зі стабілізації у Демократичній Республіці Конго (2000–2011)

Головний інспектор Міністерства оборони України Валерій ФРОЛОВ:

«Подальше зволікання із впровадженням Єдиної автоматизованої системи управління Збройних Сил України стає небезпечним для обороноздатності держави»

Магістральним шляхом подальшого вдосконалення системи управління Збройними Силами України є раціональне поєднання творчої роботи командувачів (командирів), штабів (органів військового управління різних рівнів) з величезними можливостями засобів автоматизації управлінської праці. За розрахунками фахівців, це повинно призвести до підвищення бойових можливостей військ (сил) на 15–20% та одночасно на 50% скоротити час, що витрачається органами військового управління усіх рівнів на прийняття рішень та доведення завдань підлеглим. Своїми поглядами на принципи побудови перспективної Єдиної автоматизованої системи управління Збройних Сил України (далі — ЄАСУ) поділився Головний інспектор Міністерства оборони України кандидат військових наук Валерій Фролов.

— Валерію Семеновичу, сьогодні у військових професіоналів не викликає сумніву той факт, що реформування Збройних Сил України не може відбуватися без впровадження у повсякденну практику їх функціонування Єдиної автоматизованої системи управління Збройних Сил України. Але чи досягнута єдність у поглядах на принципи її побудови?

— Дійсно, переваги комплексної автоматизації процесів управління військами (силами) над поширеними управлінськими системами другої чверті ХХ століття, коли автоматизовані системи були запроваджені лише у деякі управлінські процеси, наразі ні у кого не викликає сумніву, а само обговорення перспектив створення ЄАСУ

на сторінках журналів та газет, у спеціалізованих виданнях активно ведеться вже понад десять років.

Але, на жаль, єдиних поглядів на функціональне призначення ЄАСУ, принципи її побудови, місце в системі управління військами (силами) до цього часу не вироблено.

За таких умов органи військового управління всіх рівнів, навіть теоретично, на рівні розуміння алгоритму використання єдиної автоматизованої системи, не готові до роботи з нею.

Парадоксом є те, що аналогічні системи давно стали звичайним атрибутом у банківській сфері України, у розвинутих торговельних та промислових компаніях. Український ринок інформаційних систем вже давно не відчуває нес-

татку у ліцензованому програмному забезпеченні, потужних ПЕОМ, серверах, оптико-волоконних системах. В державі створені і активно функціонують наукові та дослідно-конструкторські установи з інформаційних технологій, вищі навчальні заклади щорічно випускають тисячі висококласних спеціалістів, українські програмісти працюють у найкращих компаніях світу, вміння працювати на ПЕОМ стало обов'язковим для будь-якого управлінця.

Водночас запровадження ЄАСУ Збройних Сил України з року в рік гальмується.

— Чим, на Ваш погляд, можна пояснити зволікання з впровадження ЄАСУ та які наслідки це матиме для Збройних Сил України?

— Пояснити це можна хіба що тим, що до цього часу не вдалося поєднати знання та досвід тих українських вчених та спеціалістів-практиків, які з успіхом запроваджують автоматизовані системи управління у цивільній сфері, зі знаннями та досвідом військових спеціалістів-управлінців. Іншими словами, одні фахівці знають ЯК зробити АСУ, інші знають ЩО потрібно зробити (автоматизувати), але поєднати їх зусилля не вдається.

Фактично, для створення перспективної ЄАСУ не вистачає технічного завдання на підставі визначеної структурно-логічної схеми процесу управління військами (силами).

На тлі світових тенденцій глобальної автоматизації управління національними збройними сила-

ми, такий стан справ відкидає Україну на узбіччя процесу автоматизації військової сфери та набуває загрозливих ознак для обороноздатності України. Тим більше, що розвиненими країнами світу активно впроваджується концепція так званої «мережоцентричної війни», головний зміст якої полягає не в нових формах і видах ведення воєнних дій, а в кардинальній зміні способу управління військовими угрупованнями (збройними силами), де технічною основою її втілення стає глобальна інформаційна мережа, яка об'єднує АСУ, розвідку, управління та системи озброєння.

— Виходячи із завдань Плану перспективного розвитку систем зв'язку та інформатизації Збройних Сил України на 2007–2011 роки, ЄАСУ зразка 2011 року вже повинна була функціонувати, що називається, «повним ходом»...

— Ви маєте рацію. ЄАСУ зразка 2011 року вже повинна була мати наступні складові: автоматизовану систему стратегічного керівництва; АСУ видів Збройних Сил України; АСУ видів забезпечення; АСУ родів військ та сил спеціального призначення. Вимушений констатувати: через адміністративно-бюрократичні негаразди реалізація цих планів не відбулася...

Як це не парадоксально звучить, але в цій затримці є й позитивний момент. Практика показала, що

запровадження локальних АСУ з різними стандартами та програмними забезпеченням у подальшому, за умов спроб їх об'єднання в ЄАСУ, є надмірно витратною та неефективною спробою впровадження інформаційних технологій у військову сферу. Найбільш прийнятним та перспективним, на мою думку, є шлях до створення єдиної АСУ, яка здатна у перспективі стати основою функціонування єдиного інформаційного поля Збройних Сил України та стратегічного керівництва обороною держави.

— На який результат ми маємо розраховувати при виконанні нових принципів побудови української ЄАСУ Збройними Силами?

— Сучасна зброя та методи її застосування дають шанс ефективно протистояти будь-якому агресору на принципах нанесення неприйнятної шкоди. Але скористатися цим шансом може лише той, хто здобув перевагу на рівні системи управління. Першочерговим показником переваги системи управління є здатність управляти в реальному часі. В реаліях сьогодення така вимога діє не лише у циклах управління зброєю, а й у циклах управління військами. Наявність у збройних силах системи управління, яка за цим показником не поступається противнику, є фактором реального стримування загрози. Тому в проектуванні сучасних

збройних сил системі управління відводиться місце й роль стратегічної зброї.

Цей висновок підтверджує історія створення за радянських часів АСУВ «Маневр», яка стала на теренах колишнього СРСР першою автоматизованою системою управління військами і була прийнята на озброєння у 1983 році.

— Ера протистояння стратегічних озброєнь змінюється на еру інформаційних війн. Що наразі потрібно робити, щоб Збройними Силами України отримати інформаційні переваги?

— Необхідно як можна швидше створити комплекс інформаційних мереж — ЄАСУ. Вони стануть технічною основою системи управління Збройними Силами України та дозволять організувати горизонтальні і вертикальні зв'язки для обміну інформацією між будь-якими об'єктами в зоні бойового простору в реальному часі.

Така побудова функціонування інформаційних потоків порушує звичну для українських військово-службовців сувору ієрархічність та виключно вертикальні інформаційні зв'язки. Це означає, що дані про об'єкти ЗС України повинні поступати до всіх органів управління від бригади до Генерального штабу не послідовно, а паралельно і безпосередньо від самих об'єктів.

Ця інформаційна модель, побудована на принципі інформаційного поля, не залежить від ієрархії органів управління, а інформація, яка в ній циркулює, не викривляється та не фільтрується кожним наступним, більш «високим» органом військового управління.

Серед інших переваг така модель надає змогу реформувати органи військового управління без порушення їх здатності до управління визначеними об'єктами. Це досить актуально для військової сфери нашої держави, яка постійно перебуває у процесі перетворень.

У бойовій обстановці горизонтальна та вертикальна циркуляція інформації безпосередньо між її користувачами дозволяє зберегти систему управління у разі знищення будь-якого пункту управління або за потребою їх тимчасового створення під конкретне завдання. І це надто важливий чинник для обрисів перспективної ЄАСУ.

На переконання експертів, оснащення комплексами АСУВ бригад постійної готовності Сухопутних військ призведе до збільшення їх бойового потенціалу вдвічі.

Взагалі, надійне функціонування перспективної ЄАСУ неможливе без розгортання оптико-волоконної мережі каналів зв'язку між стаціонарними пунктами управління, які збільшують пропускну здатність каналів зв'язку у сотні та тисячі разів. При цьому інформація має розповсюджуватися у системах зв'язку з такою швидкістю та в таких обсягах, що необхідну та вже оброблену інформацію з будь-якого пункту управління (за умов наявності у користувача відповідного рівня допуску) можна отримати в пункті управління (на автоматизованому робочому місці) дуже швидко та практично з використанням будь-якого каналу зв'язку.

— Чи згодні Ви з думкою військових фахівців, які вважають, що забезпечити закритість національних військових інформаційних систем від несанкціонованого доступу можуть виключно вітчизняні базові захищені інформаційні технології?

— По-перше, вартість ліцензування, адаптації та впровадження, а особливо поточне технічне супроводження платформ іноземного виробництва значно вище вітчизняних розробок. Окрім того, застосування імпортованих технологій означає постійну залежність від закордонного розробника. Особливо актуальним це питання стало у 2010 році після того, як Україна оголосила про свій позаблоковий статус. Відтак у Збройних Силах України було взято курс на розробку автоматизованої системи вій-

ськового призначення силами контрольованих державою виробничих потужностей.

Вважаю, що однією з важливих рис перспективної ЄАСУ є її створення виключно на основі вітчизняних інформаційних захищених комп'ютерних технологій.

Іншою рисою є обов'язкове закладання у систему можливостей однозначного сприйняття інформації на всіх етапах її трансформації в циклах управління, на всіх рівнях ієрархії Збройних Сил. Вирішенню загальносистемних проблем допомагають системні класифікації, кодифікації, словники і т. д. Тобто, створення ЄАСУ повинне будуватися на єдиному розумінні всіма користувачами системи змістовних (термінологічних) ознак інформації, що має циркулювати в її середині.

Це є особливо актуальним для циркуляції інформації без її змістовного пошкодження між різними ланками державного та військового управління стратегічного, оперативно-стратегічного, оперативного, оперативно-тактичного та тактичного рівнів, а також «послідовної трансформації інформації в циклах управління збройними силами: отримання інформації; оцінка ситуації; аналіз можливостей; корекція правового та нормативного полів; корекція мети дій; розробка замислу дій; планування дій; організація дій; управління діями».

Циркулююча в реальному часі інформація має передаватися в оптимальному для сприйняття вигля-

ді — карт, таблиць, схем, графіків, теле- та відеозображення, тексту тощо. При цьому, вся інформація має бути гарантовано захищена не лише від несанкціонованого доступу, а й від штучного викривлення або знищення противником в особливий період.

— Наскільки реальна перспектива створення єдиного інформаційного поля Збройних Сил України?

— Це питання пов'язане зі створенням інформаційно-поєднуваних між собою автоматизованих систем управління різного призначення на підставі уніфікованих і стандартизованих програмних, технічних та інформаційно-лінгвістичних базових технологій.

Такий принцип побудови ЄАСУ дозволяє, наприклад, будь-якому формуванню ППО Сухопутних військ, у разі прибуття в район відповідальності більш високого органу військового управління, мати можливість підключитися до наявних у цьому районі загальних систем оповіщення (розвідки) та управління. В свою чергу це дозволить йому включитися у загальну систему протиповітряної оборони.

Також є необхідність наповнення ЄАСУ такими технологіями, які б дозволяли циркулювати захищеній інформації від загальновійськових пунктів управління безпосередньо до засобів вогневого впливу (у тому числі — до засобів ППО Сухопутних військ) по наскрізних каналах управління.

Важливою рисою перспективної ЄАСУ має бути наявність багатопрофільної (охоплює опис всіх Збройних Сил України та оборонного сектора держави) інформаційної бази даних, в якій зберігаються моделі збройної боротьби, нормативно-правова база з оборонних питань, матриці ймовірних рішень, воєнно-політична обстановка, військово-стратегічна та оперативна обстановка, електронні карти тощо.

При цьому, оновлення інформації має відбуватися в реальному часі безперервно, виходячи з космічної, повітряної, сухопутної, морської, воєнно-політичної, соціально-політичної обстановки, стану погоди тощо, тобто максимально великої кількості факторів, які спроможні впливати на застосування військ (сил).

Ефективні системи управління є фактором стримування загрози. Цей висновок, зокрема, підтвердив «Маневр», який фактично став першою АСУВ на теренах СРСР.

Але така різноманітність інформації не означає її хаотичність. Під кожний тип інформації має бути «власна» матриця (тобто принципова управлінська схема), яка логічно поєднана з іншими матрицями та дозволяє в автоматичному режимі вносити корекції у відповідні блоки інформації для вироблення варіантів управлінських рішень.

— **Вами розроблена принципова схема перспективної ЄАСУ ЗС України, її архітектура, так би мовити.**

— У мене є свій варіант бачення того, як має бути побудована ЄАСУ, її архітектура, інформаційно-технічна будова. За цією схемою ЄАСУ складається з п'яти самодостатніх інформаційно-технічних систем (мають можливість функціонувати автономно), які побудовані на різних ієрархічних рівнях військового управління:

- стратегічний (структурні підрозділи МО та ГШ ЗС України у поєднанні зі структурними підрозділами оборонного спрямування вищих органів державної влади);
- оперативно-стратегічний (структурні підрозділи командувальних видів ЗС України);
- оперативний (структурні підрозділи оперативних командувальних, управління корпусу негайного реагування, командування сил спеціальних операцій, повітряних командувальних, центру морських операцій, ВВНЗ, навчальних центрів);
- тактичний № 1 (структурні підрозділи управлінь тактичних груп, бригад, полків, військових частин, ВНЗ);
- тактичний № 2 (структурні підрозділи батальйонних тактичних груп, окремі підрозділи).

Внутрішня структура кожної з п'яти інформаційно-технічних систем являє собою мережу засобів автоматизації пунктів управлін-

Однією з важливих рис перспективної ЄАСУ є її створення виключно на основі вітчизняних комп'ютерних технологій.

ня (далі — ЗАПУ) та автоматичних робочих місць (далі — АРМ) керівного складу, які інтегровані у п'ять локальних інформаційних полів. При цьому спосіб підключення кожного ЗАПУ, кожного АРМ забезпечує користування як локаль-

«пронизані» чотирма системними стволами:

нормативно-правовою базою (оборонного сектору держави, ЗС України та інших військових формувань, правоохоронних органів України, міжнародного воєнного законодавства та «права війни»);

архівом (накопичена інформація стосовно життєдіяльності ЗС України, оборонної сфери держави та країн-сусідів, що безперервно оновлюється);

базою формування матриць (формалізованих документів);

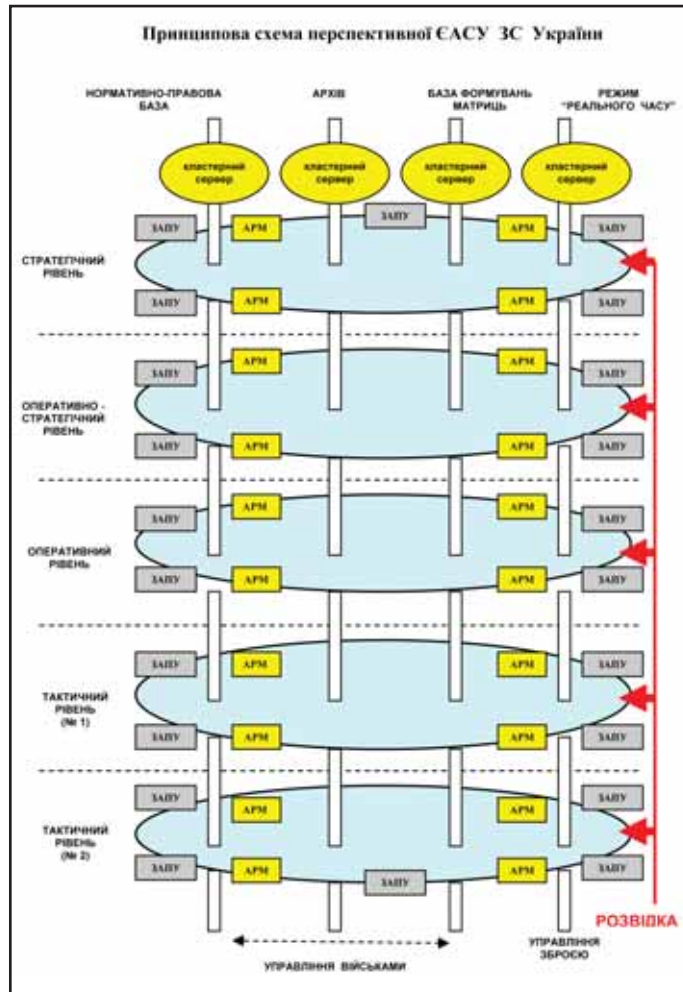
режимом «реального часу» (передача інформації в реальному масштабі часу, управління військами та зброєю по наскрізним каналам управління).

Функціонування кожного системного ствола забезпечують інтегровані кластерні сервери, які багатократно дублюють інформацію, що циркулює в єдиному інформаційному полі ЄАСУ та виключають втрату цієї інформації, навіть за умов пошкодження (фізичного знищення) одного з них.

Крім іншого, така архітектура перспективної ЄАСУ не вимагає її суттєвої перебудови у разі внесення чергових змін у організа-

ційну структуру Збройних Сил або органів військового управління.

Повторюся, але запропонований варіант побудови ЄАСУ є ескізом та потребує деталізації. В цьому варіанті відображені лише основні принципи та загальна схема побудови перспективної загальнодержавної автоматизованої оборонної управлінської системи (ЄАСУ ЗС України), впровадження якої не виправдано затримується. Затримка стає небезпечною для обороноздатності України, час працює проти нас. Потрібно приймати рішення.

ним інформаційним полем свого рівня військового управління, так і користування ресурсами всіх п'яти інформаційних полів (за умов наявності відповідного «допуску» до інформації з обмеженим колом користувачів).

Обчислювальні засоби (ПЕОМ), які є технічною основою ЗАПУ та АРМ, мають власні бази даних, функціональна структура побудована за єдиним стандартом для всіх інформаційних систем ЗС України.

Всі п'ять локальних інформаційних полів, які інтегровані різноманітними каналами зв'язку у єдине інформаційне поле ЗС України,

«ЧОРНІ БЕРЕТИ»:

у «заліковках» — лише «відмінно»

2 жовтня 2006 року в столиці Автономної Республіки Крим було сформовано Центр військ берегової оборони ВМС ЗС України. Сьогодні Війська берегової оборони є потужною складовою національного флоту. Вони об'єднують різні роди військ: морську піхоту, механізовані, танкові, гірсько-піхотні, артилерійські та спеціальні підрозділи та частини. Характерною ознакою воїнів берегової оборони є берет і однострій чорного кольору.

Відлік історичного шляху Війська берегової оборони Військово-Морських Сил Збройних Сил України беруть у квітні 2003 року, коли 32-й армійський корпус Південного оперативного командування було передано до складу ВМС ЗС України.

Під час становлення ВБО у 2004 році було налагоджено повноцінну бойову підготовку. Перевіркою боєготовності стала участь батальйону морської піхоти у тактичних навчаннях з бойовою стрільбою та висадкою морського десанту. А де-

сантно-штурмовий взвод батальйону морської піхоти продемонстрував свої можливості у міжнародних навчаннях у Великій Британії.

У вересні 2004-го на полігоні «Чауда» воїни берегової оборони провели низку заходів бойової підготовки із застосуванням різної техніки та озброєння, зокрема виконали бойові стрільби реактивними системами залпового вогню БМ-21 «Град» та взяли участь у зйомках кінофільму Федора Бондарчука «9 рота».

У серпні 2005 року воїни ВБО показали високий вишкіл у міжнародних навчаннях «Щит миру-2005», в яких брали участь разом зі своїми колегами з США, Грузії та Азербайджану. Згодом були міжнародні навчання «Сі бриз-2006», «Сі бриз-2007», «Сі бриз-2011», «Фарватер миру-2011», загальновійськові навчання: «Реакція-2005», «Чисте небо-2006», «Артерія-2007», «Взаємодія-2010», «Адекватне реагування-2011» та інші.

Вперше в історії ВМС України під час міжвидових навчань «Морський вузол-2008» з великого десантного корабля «Костянтин Ольшанський» разом з десантом було проведено висадку на берег

батареї 122-мм самохідних гаубиць 2С-1 «Гвоздика» як засобу вогневої підтримки морських піхотинців. До навчально-бойових маневрів залучили й резервістів.

Вперше підрозділ морської піхоти ВБО у складі екіпажу корвета «Тернопіль» протягом 30 днів знаходився на бойовому чергуванні у водах Середземного моря в рамках антитерористичної операції НАТО «Активні зусилля» також у 2008 році. На українських «морських вовків» (на шевроні морпіха — вовк!) покладалась завдання щодо огляду підозрілих кораблів й вантажів.

У 2008 році 180 воїнів у «чорних беретах» виконали місію з підтримання миру у муніципалітеті Штрпце — зоні відповідальності українського миротворчого батальйону в Косовому. А за весь час існування ВБО сотні військовослужбовців брали участь у миротворчих контингенттах та гуманітарних місіях в колишній Югославії, Лівані, С'єрра-Леоне, Іраку та Лівії.

Моряки-танкісти!

Єдиним у Криму танковим батальйоном 36-ї окремої бригади берегової оборони ВМС України командує майор Максим Юршин. Цього року моряки-танкісти двічі виконували стрільби штатними пострілами на Ангарському загальновійськовому полігоні у повному складі, а також залучалися до практичної фази навчань «Адекватне реагування-2011» на полігоні «Опук».

Девіз морської піхоти «Вірний завжди!»

Чи не найефективнішою складовою армій світу є морська піхота. Єдиним в Україні 1-м Феодосійським окремим батальйоном морської піхоти командує підполковник Олександр Конотопенко.

У квітні 2004-го батальйон передислокувався до Феодосії. У спадок йому дісталися фонди колишньої 127-ї окремої механізованої бригади 32-го армійського корпусу. А через чотири роки батальйону присвоєно найменування Феодосійського. Історично це цілком виправдано. В роки війни саме учасники Керченсько-Феодосійського десанту вписали героїчну сторінку у багатотомову історію древнього міста. Про це нагадує величний пам'ятник героям-десантникам на центральній набережній Феодосії. Саме там в урочистій обстановці на очах жителів всього міста сьогоднішні вояки складають клятву морського піхотинця.

Цього року майстерність еліти українського війська — морських піхотинців інтенсивно шліфувалася під час українсько-російських навчань «Фарватер миру-2011», українсько-американських «Сі бриз-2011».

Вперше в історії Збройних Сил України 1 липня 2011 року 1-ша рота морської піхоти заступила на бойове чергування у складі Бойової тактичної групи Європейського Союзу «ХЕЛБРОК».

На початку вересня 100 морських піхотинців на чолі з командиром роти капітаном Олегом Савиновим взяли участь у багатонаціональних навчаннях «Ротаційні сили Чорноморського регіону-2011» в Румунії. На полігоні «Бадабаг» разом із американськими колегами в умовах «урбанізованої місцевості» вони на «відмінно» пройшли підготовку за миротворчою тематикою.

«Бог війни» на службі ВМС

406-та окрема берегова артилерійська група ВМС ЗС України, якою командує полковник Дмитро Козаченко, сучасну назву отримала у 2006 році.

На її озброєнні у різні часи були різні артилерійські системи: 152-мм гармата-гаубиця Д-20, 122-мм гармата-гаубиця Д-30, 122-мм самохідно-артилерійська установка «Акація». Наразі військова частина озброєна 152-мм гарматами «Гіацинт», реактивними системами залпового вогню БМ-21 «ГРАД», протитанковими гарматами МТ-12 «Рапіра», протитанковими комплексами «Штурм-С».

Край героїв

Керченський гарнізон — приклад безмежної мужності воїнів та мирного населення в боях за звільнення міста. Керченсько-Феодосійський морський десант, «Вогненна земля» Ельтигену (з кримськотатарської «Ельтиген» — край героїв), подвиг підземних гарнізонів Центральних і Малих Аджи-мушкайських каменоломень, Багеровський рів — для сучасників стали символом безпрецедентної мужності та героїзму, болю та страждань. У 1973 році Керчі присвоєно високе звання місто-герой.

Сьогодні Керченський гарнізон очолює підполковник Олександр Саєнко. Окремий механізований батальйон під його керівництвом, одна з кращих частин військ берегової оборони, гідно наслідують традиції і звитягу своїх історичних попередників.

Сьогодні війська берегової оборони — важлива опора для освітян, міських і селищних громад Криму. Під опікою воїнів — школи та сиротинці, зокрема, Красногвардійська школа-інтернат. Налагоджена тісна співпраця з державними адміністраціями. Для столиці Автономної Республіки Крим воїни берегової оборони давно стали своєрідною «візитівкою». Для кримчан воїни у «чорних беретах» — приклад мужніх і відважних захисників, які щиро люблять свою землю.

Руслан СЕМЕНЮК

**Начальник Центру військ берегової оборони
ВМС ЗС України полковник Ігор ВОРОНЧЕНКО:**

«Сила військ берегової оборони — в людях, які люблять свою землю»

З нагоди п'ятої річниці Центру військ берегової оборони ВМС ЗС України заступник командувача Військово-Морських Сил ЗС України з берегової оборони — начальник ЦВБО полковник Ігор Воронченко поділився з кореспондентом «Війська України» цікавими фактами з життя військових частин, які покликані боронити узбережжя Криму.

— Цього року в частинах військ берегової оборони проведено понад півтори тисячі заходів бойової підготовки. Це і тактичні навчання, і бойові стрільби з ОБТ, і водіння танків, БМП, БТР, БРДМ, і практичні стрибки з парашутом. Якісній бойовій підготовці сприяє розташування на півострові унікальної полігонної інфраструктури — морської, а на суходолі — степової, гірської, лісної. Офіцери і матроси активно залучалися до командно-штабного навчання «Адекватне реагування-2011». На морському-десантному полігоні «Опук» пройшло навчання батальйонно-тактичної групи з практичним виконанням бойової стрільби. А на узбережжі с. Миколаївка, на Одещині, успішно проведено висадку морського десанту на бронетехніці за підтримки корабельної десантної групи та військової авіації. Підрозділи діяли грамотно, відчувалась злагодженість, цілі навчан-

ня були досягнуті. У той же час були виявлені серйозні недоліки в організації управління. Тому і прийняті важливі рішення для суттєвого покращення та ефективного керівництва силами і засобами у подальшому.

— **Слід визнати, що існують важливі відмінності підготовки берегових підрозділів. Взяти хоча б протидесантну оборону морського узбережжя.**

— Перше навчання з такої тематики в Україні було проведено на полігоні «Опук» у 1998 році силами 127-ї механізованої бригади 32-го армійського корпусу Сухопутних військ І ось тепер, у 2011 році проведено, фактично, друге навчання.

Протидесантна оборона суттєво відрізняється від оборони на суші чи в окремому районі. Основні зусилля протидесантної оборони зосереджуються на ділянках узбережжя, найбільш доступних для висадки десантів противника, на

утриманні найважливіших районів, командних висот, вузлів доріг і інших об'єктів. Основні сили розташовуються в глибині і забезпечують швидкий маневр на потрібні напрямки.

У ході навчання батальйонно — тактичної групи з практичним виконанням бойової стрільби в рамках «Адекватного реагування-2011» на полігоні «Опук» на сили десанту умовного противника здійснювався постійний вогневий вплив. Щільний багат шаровий вогонь було спрямовано і на загін десантних кораблів, і на кораблі прикриття, і на десантно-висадочні засоби, а також на десант, що висадився. Було застосовано усі наявні чергові і придані засоби. Вогневе ураження при протидесантній обороні є досить складним елементом, і його можна досягнути лише при винятково ефективній взаємодії усіх ланок від окремого навідника до командира угруповання, що власне й було продемонстровано.

— **В арміях провідних країн світу серйозну увагу приділяють підготовці до ведення бойових дій в гірській місцевості.**

— Менше року тому для виконання специфічних завдань в гірській місцевості та територіальної оборони створено гірсько-піхотний батальйон. Цього року на базі батальйону вже проведено навчально-методичний збір з гірсько-піхотними підрозділами Збройних Сил України та інших військових формувань. Зокрема, залуча-

лися представники окремого гірсько-піхотного батальйону Сухопутних військ, що дислокується на Закарпатті. Попереду вдосконалення оргштатної структури. Ми бачимо цей батальйон як окремих підрозділ, здатний виконувати завдання самостійно у відриві від головних сил, готовий до реагування на ймовірні виклики, насамперед, у гірській місцевості Криму.

— Чи можете Ви порівняти підготовку підрозділів військ берегової оборони з аналогічними підрозділами провідних країн світу, зокрема, країн Північно-атлантичного альянсу?

— Ми провели самооцінку першого і другого рівня 1-ї роти морської піхоти відповідно до стандартів НАТО. Під час навчання «Сі бриз-2012» планується провести оцінку другого рівня. Цей іспит закріпить за підрозділом статус найбільш підготовленого серед усіх частин берегової оборони. Оцінку будуть проводити виключно іноземні експерти. Вже є програма, за якою ми будемо готувати підрозділ. Свої можливості розцінюємо цілком адекватно.

Загалом, за підсумками попередніх навчань, досвіду участі у миротворчих місіях підготовка українських морських піхотинців нічим не поступається іноземній, а буває, що навіть її переважає. Наведу такий приклад. Практичні стрільби під час «Сі бризу-2011» на Широколанівському полігоні показали: українські військовослужбовці спроможні практично без підготовки швидко адаптуватися і ефективно використовувати іноземну стрілецьку зброю.

— Ігорє Олександровичу, що чекає ваших підлеглих у віддаленій перспективі?

— Військовослужбовці Берегових частин готуються до участі у навчаннях «Фарватер миру-2012», «Сі бриз-2012», навчаннях ротацийних сил Чорноморського регіону та багатьох інших. Склад військ буде мінятися. Ми «обкатаємо» всі підрозділи. Цього року ми підготували батальйонно-тактичну групу на основі механізованого батальйону, а наступного року основою БТГ буде танковий батальйон. Під час наступних навчань буде враховано весь набутий досвід. Зокрема, з нарощування мішенної обстановки на морі та вибору ба-

Практичні стрільби під час «Сі бризу-2011» показали: українські військовослужбовці спроможні практично без підготовки швидко адаптуватися і ефективно використовувати іноземну стрілецьку зброю.

тальйонних районів оборони під час організації протидесантної оборони.

Крім того, триває пошук нових форм і способів застосування військ берегової оборони. Перспективну структуру військ берегової оборони закладено в Державній комплексній програмі реформування Збройних Сил України на період 2012–2017 роки. Вона передбачає створення бригади берегової оборони зразка 2015 року. На основі цієї бригади відбуватиметься формування батальйонно-тактичних груп з виконанням специфічних завдань окремо, автономно в різних районах півострова. Відповідно до прикладу армій провідних країн світу, поступово всі військові частини буде передислоковано на заново створену єдину базу берегової оборони. Вона включатиме технічну, житлову, навчально-тренувальну та полігонну зони. Тобто в перспективі нас чекає суттєве реформування, за рахунок чого підвищиться якість підготовки, а між командуванням бази і бригади буде розподілено адміністративні функції, забезпечення і функції управління та підготовки бойових підрозділів. Бойові підрозділи постійно перебуватимуть на полігоні. А по-друге, буде значно покращено житлово-побутові умо-

ви. Передбачається будівництво понад десятка нових казарм поліпшеного типу для контрактників, понад шістьдесят котеджів для сімей офіцерів, розбудова технічної території для розміщення техніки тощо. Соціальним питанням ми приділяємо першочергову увагу, адже міцність наших підрозділів починається з людей, які люблять свою землю, а отже повинні жити і служити в гідних умовах.

Бесіду вів Олександр ГЕОРГІЄВ

ПРИЗОВ «ОСІНЬ-2011»:

ДО ВІЙСЬКА ЙДУТЬ НАЙКРАЩІ

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження чисельності громадян України, що підлягають призову на строкову військову службу, обсягу видатків для проведення призову у жовтні–листопаді 2011 року» до лав Збройних Сил України буде призвано 20 тисяч осіб, до Внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України — 5 тисяч 500 осіб, до Державної спеціальної служби транспорту — 1 тисяча 100 осіб. Загалом на осінні призовні заходи держава витратить 1 мільйон 715 тисяч 700 гривень.

Молоді воїни Збройних Сил України урочисто склали Військову присягу на вірність Українському народові.

Так, у Львові, у 80-му окремому аеромобільному полку 13-го армійського корпусу Сухопутних військ Збройних Сил України Військову присягу на вірність Українському народові урочисто склали 420 військовослужбовців строкової служби осіннього призову із семи областей західного регіону держави.

Після цього на плацу відбувся ритуал присяги. Молодих воїнів привітали з визначною подією полковник Віктор Копачинський, голова ради ветеранів війни та військової служби полку полковник у

відставці Борис Павлов, представники батьківської громади та духовенства.

— За три тижні наші новобранці встигли пройти повний цикл передстрибкової парашутно-десантної підготовки, вивчили матеріальну базу парашутів, відпрацювали елементи стрибка на наземному парашутно-десантному комплексі та склали заліки із заходів безпеки. Усі молоді воїни також виконали вправи навчальних стрільб з автомата на полігоні та посилено займалися стройовою підготовкою, — розповів заступник командира полку з виховної роботи підполковник Ігор Кантерук.

Свято зрілості захисників Вітчизни завершилося першим для

молодих десантників звільненням, під час якого вони мали змогу поспілкуватися з рідними та близькими, прогулятися давнім містом і розповісти про свої перші враження від військової служби.

А у Житомирі у 95-й окремій аеромобільній бригаді 8-го армійського корпусу Військової присягу склало близько 500 молодих воїнів із понад десяти областей України.

Після проходження молоді урочистим маршем військовослужбовці розвідувальної роти показали навички з рукопашного бою, а військовоий оркестр в ході дефіле виконав військово-маршові та популярні на тему українських народних і сучасних естрадних пісень.

За традицією, після складання Військової присяги у бригаді відбувся День відкритих дверей. Гості ознайомилися зі зразками озброєння, побутом і умовами проживання десантників, а керівний склад з'єднання зустрівся з батьками молодих солдатів.

У 179-му Об'єднаному навчально-тренувальному Центрі військ зв'язку Збройних Сил України, що на Полтавщині, учасниками святкового заходу стали 170 новобран-

ців. Юнаки висловили бажання вступити на військову службу за контрактом і отримати відповідну військову спеціальність.

— Серед курсантів нинішнього набору відзначаємо значне число колишніх строковиків, а також юнаків, які мають досвід роботи у спорідненій або технічній галузі, — зазначив виконуючий обов'язки заступника начальника Центру з виховної роботи підполковник Олександр Третьяков.

У 25-й окремії Дніпропетровській повітряно-десантній бригаді 6-го армійського корпусу Сухопутних військ Збройних Сил України присягу на вірність Українському народу склали понад 540 юнаків.

Родзинкою свята став виступ розвідувально-десантної роти. Підлеглі старшого лейтенанта Сергія Гудима подарували гостям показові виступи майстрів рукопашного бою.

У Гвардійській Севастопольсько-Феодосійській зенітній ракетній частині, де командиром гвардії полковник Віталій Павлюченко, Військову присягу склали 87 солдатів з Луганщини, Запоріжжя та Криму.

Вітаючи молоде поповнення, полковник Віталій Павлюченко наголосив, що впевнений у війнах, які з сьогоднішнього дня по праву носитимуть зброю.

Також було проведено ритуал посвячення молодого поповнення у «гвардійці». Командири взводів вручили кожному військовослужбовцю особисті пам'ятки з текстом клятви воїна Гвардії.

Священик Української православної церкви отець Богдан та імам м. Феодосії Хаджі Рідван сказали воїнам напутні слова.

Присягу на вірність українському народові склали також у військових частинах, що підпорядковуються повітряному командуванню «Центр».

У Київській зенітній ракетній бригаді начальник зенітних ракетних військ ПвК «Центр» полковник Сергій Вознесенський по-батьківськи привітав молодих військовослужбовців.

Наприкінці урочистого ритуалу настоятелі місцевих православних храмів провели освячення та благословили молодих воїнів на ратну службу.

П'ятсот молодих солдатів служитимуть в одній з кращих частин Збройних Сил України — 101-й Окремії бригаді охорони Генерального штабу. «Специфіка завдань частини обумовлює одночасне звільнення військовослужбовців, які відслужили встановлені терміни, та підготовку молодого поповнення до прийняття присяги, — говорить командир бригади підполковник **Петро Якимець**. — Серед солдат, які прийняли присягу, є представники усіх регіонів України. Головною позитивною відмінністю теперішнього призову є те, що солдати, йдучи на строкову військову службу, вже мають професію, знання та навички. На сьогодні особовий склад повністю переодягнений і займається згідно з програмою бойової підготовки». «Кожне півріччя, коли проходить звільнення з війська, до частини надходять листи з подяками від батьків. Вони задоволені тим, що їхні діти змужніли, стали відповідальнішими та серйознішими. Традиційно у день присяги керівництво бригади спілкується з батьками, показує розташування, озброєння, стройову навченість молодих солдатів, а старший призов демонструє елементи рукопашного бою».

Стрілець 2-го відділення 3-го взводу 2-ї роти молодого поповнення солдат **Іван Гута** з Тернопільщини. У сім'ї шестеро дітей. Двоє дівчат і четверо хлопців. Він найменший, але перший із сім'ї, призваний до війська. На службу йшов охоче, адже планує згодом, після закінчення Закарпатського університету імені Василя Стефаника, пов'язати життя із військом. Перші враження від елітної військової частини — позитивні. «Пишаюся тим, що я тут, адже йшов до армії, щоб бути гідним сином своїх батьків. Якщо все складеться добре, — планує юнак, — то продовжу службу в лавах військових формувань України.

Відбір кандидатів для проходження строкової військової служби у 101-й Окремії бригаді охорони здійснюється за досить суворими критеріями: стан здоров'я, освіта, високі морально-ділові якості, проте визначальним є бажання призовника служити.

Відбір проводиться досить прискіпливо. Спочатку у військкоматі, а потім офіцери бригади проводять свій, ще більш детальний, відповідно до наказу начальника Генерального штабу — Головнокомандувача Збройних Сил України. Тому служать у бригаді найкращі. Саме так потрапив до частини і **Денис Лучко** з Вінницької області. Він очікував повістку і готувався до служби. Сьогодні разом зі своїми однолітками прагне перевірити, чи здатен витримати усі випробування строкової служби. А ще хоче бути прикладом для меншого брата. «Служити зможу. І хочу відслужити так, щоб рідні мною пишалися!» — говорить солдат.

Хто знає, можливо і **Сергій Голіков** з Горлівки, стрілець 3-го відділення 2-го взводу 2-ї роти молодого поповнення пізніше з вдячністю згадуватиме і «Прощання слов'янки», яке звучало під час відправки; командирів і друзів, з якими познайомився у війську. Поки що в його розкладі дня немає часу сумувати за рідними. Потрібно вчитись військовій справі. Його батьки — Алла Олександрівна та Володимир Григорович пишалися сином, який урочисто вимовляв слова присяги.

Сьогоднішні призовники бачать службу в лавах Збройних Сил як можливість змужніти, стати більш відповідальними перед рідними, собою та суспільством. Безперечно, більшості із звільнених саме служба допомогла у розвитку особистості. А для командира бригади підполковника Петра Якимця головним завданням, як і для командирів усіх рівнів, залишається збереження життя та здоров'я військовослужбовців. Щоб батьки не хвилювалися за своїх дітей, а призовники отримали корисний досвід на все життя.

КУРСАНТИ-ПЕРШОКУРСНИКИ: ОПТИМІЗМУ НАМ НЕ ПОЗИЧАТИ

Вступ до вищих військових навчальних закладів майбутні офіцери мотивують не меркантильними інтересами, а бажанням виявити власні лідерські якості

Військова освіта є невід'ємною складовою військової організації держави, основним джерелом підготовки та комплектування Збройних Сил, інших військових формувань і правоохоронних органів висококваліфікованими офіцерськими кадрами. Про тенденції, які сьогодні притаманні військовій освіті, йдеться у інтерв'ю, яке нашому часопису дав директор Департаменту науки та освіти Міністерства оборони України, доктор технічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України у галузі науки і техніки Микола Науменко.

— Миколо Івановичу, яких обрисів сьогодні набуває сучасна система військової освіти?

— На теперішній час можна стверджувати, що в Україні створена унікальна та самодостатня багаторівнева система військової освіти: типовим для більшості систем військової освіти є наявність таких структурних складових, як початкова військова підготовка, підго-

товка молодшого командного складу, кадрових офіцерів та офіцерів резерву, система безперервного підвищення кваліфікації офіцерського складу шляхом відповідної курсової підготовки.

На сьогодні система військової освіти є інтегрованою складовою національної системи освіти, побудована за видовим принципом на засадах безперервної ступеневої підготовки військових фахівців

тактичного, оперативно-тактичного та оперативно-стратегічного рівнів.

Ця система дозволила широко використовувати науково-педагогічний склад в підготовці військових фахівців, навчально-матеріальну базу цивільних вищих навчальних закладів, їх наукові здобутки, зменшуючи витрати на утримання військової освіти. Вона сприяла підвищенню престижу військової освіти і в цілому відповідає тенденціям підготовки військових фахівців у провідних країнах світу.

Важливим фактором розвитку системи військової освіти є і міжнародні зв'язки вітчизняних закладів з військовими навчальними закладами іноземних держав. Тому особлива увага приділяється також обміну досвідом підготовки випускників ВВНЗ для проходження військової служби у багатонаціональних штабах, їх участі в миротворчих операціях. Встановлені тісні

зв'язки з провідними військовими навчальними закладами Росії, Великої Британії, Греції, Італії, Канади, Китаю, США, Туреччини, ФРН, Франції. Щороку для навчання на мовних і фахових курсах країни-партнери надають для представників Збройних Сил України близько 200 навчальних місць без фінансових витрат з боку нашої держави.

Протягом останніх років проведена значна робота щодо запровадження інноваційних технологій у підготовці військових фахівців, формування змісту їх підготовки на засадах професійного підходу, приведення його у відповідність до державних і галузевих стандартів вищої освіти, переліків напрямів і спеціальностей з підготовки бакалаврів, магістрів сучасного воєнного мистецтва, бойового застосування ЗС України за визначеними варіантами, обставинами, ситуаціями, узагальненого досвіду проведення миротворчих, антитерористичних операцій, планів, процедур і дій багатонаціональних штабів.

Інтеграція військової освіти та науки шляхом включення до складу вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів цивільних вищих навчальних закладів профільних науково-дослідних установ дала можливість суттєво підвищити ефективність наукових досліджень, якість навчально-виховного процесу, залучити науково-педагогічних працівників навчальних закладів до проведення наукових досліджень.

Ми суттєво структурували систему науково-дослідних установ за науковою проблематикою, рівнем наукових досліджень і підпорядкованістю. Виключили дублювання у проведенні досліджень за науковими напрямками. Врешті-решт, ми зуміли зберегти наукові школи військових навчальних закладів в умовах реформування Збройних Сил та зміцнили існуючий науковий потенціал. Оперативно і постійно впроваджуємо результати наукових досліджень у повсякденну діяльність військ, тим самим створюючи єдині потужні спеціалізовані Вчені Ради, спрямовуючи тематику дисертаційних робіт аспірантів, докторантів у відповідність до реальних потреб військ.

Сьогодні сміливо можна заявити, що сучасний зміст та структурні заходи щодо поєднання освіти та науки з системою військової освіти відповідають європейським та світовими тенденціям.

— Миколо Івановичу, про престиж вищого військового навчального закладу, безперечно, свідчить конкурс кандидатів на навчання. Яким він був цього року?

— Насамперед скажу, що для покращення конкурсної ситуації протягом 2011 року за планом діяльності оборонного відомства про-

Микола Науменко: «Щороку близько тисячі випускників військових ліцеїв висловлюють бажання продовжити освіту у військових навчальних закладах Міністерства оборони України та інших силових відомств».

водилися заходи з військово-професійної орієнтації молоді, активізувалася інформаційно-агітаційна робота. Однак це не забезпечило високого конкурсу серед кандидатів на вступ до вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів.

Загалом середній конкурс у 2011 році на навчання у військових освітніх закладах становив 1,2 особи на одне місце, торік він склав відповідно 1,8. Найвищий показник був серед кандидатів на навчання у Військовому інституті Київського національного університету імені Тараса Шевченка — 1,78 особи на місце, в Академії Військово-Морських Сил імені Павла Нахімова — 1,7 особи на місце. В Академії Сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного — 1,23 особи на місце, на військово-юридичному факультеті Національної юридичної академії імені Ярослава Мудрого, що в Харкові, — 1,6 особи на місце. В цьому році радує і те, що багато абітурієнтів виявило бажання вчитися на аеромобільному факультеті та факультеті військової розвідки. На жаль, через низку об'єктивних та суб'єктивних обставин не виконано план прийому курсантів до Військового коледжу сержантського складу Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут».

За результатами соціологічних досліджень, проведених серед абітурієнтів вищих військових навчальних закладів, можна зробити висновок, що переважна більшість юнаків бажання стати курсантами мотивує не меркантильними міркуваннями: навчання у військових навчальних закладах для них насамперед — школа мужності та можливість виявити свої лідерські якості, стати справжнім професіоналом.

— Миколо Івановичу, підготовка військових фахівців в Одесі також зазнала значних трансформаційних процесів?

— 3 2010 року розпочалася підготовка курсантів у Військовому інституті Одеського національного політехнічного університету, який з 1 вересня 2011 року, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2011 року № 286 та наказу Міністерства оборони України та Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 19 квітня 2011 року № 211/353 «Про заходи щодо реорганізації Військового інституту Одеського національного політехнічного університету», вже перетворений у Військову академію (м. Одеса). Зараз розглядається питання щодо присвоєння цьому навчальному закладу імені генерала армії Івана Черняхівського. Військова академія в Одесі здійснюватиме підготовку офіцерів-автомо-

У Військову академію в Одесі планується приймати близько 120 курсантів. Крім того, тут здійснюється навчання студентів вищих навчальних закладів міста за програмою підготовки офіцерів запасу.

білістів, фахівців ракетно-артилерійського озброєння, офіцерів тилового забезпечення, фахівців продовольчого та речового забезпечення, паливно-мастильних матеріалів, фізичної підготовки та спорту. Щороку на навчання планується приймати близько 120 курсантів.

— Відомо, що Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації НТУУ «КПІ» став однією з головних установ в підготовці фахівців для Збройних Сил України за спеціальностями зв'язку та автоматизованої системи управління військами...

— За 90 років свого існування наш заклад пройшов шлях від піхотного училища юнкерів до елітного інституту з підготовки фахівців у галузі інформаційної безпеки. Чому я називаю його «наш», бо мені особисто пощастило в житті двічі: бути курсантом саме цього училища і закінчити Київський військовий інститут управління і зв'язку з відзнакою. На сьогодні Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації є єдиним вищим військовим навчальним закладом IV рівня акредитації, який готує військових фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр», «спеціаліст» та «магістр» з напрямків «Інформаційна

безпека», «Комп'ютерні науки», «Телекомунікації», «Комп'ютеризовані системи, автоматика і управління».

— Сьогодні військові навчальні заклади забезпечують підготовку не тільки офіцерських кадрів за повним переліком спеціальностей, необхідних для комплектування посад Збройних Сил України, а й професійного сержантського складу...

— Так, робота коледжів підготовки сержантів стала суттєвим кроком вперед на шляху професіоналізації війська. На відміну від «учебок», в яких готували колись сержантів української армії, тут навчають за інноваційними методиками, причому найбільше уваги приділяється психологічній підготовці майбутніх сержантів та викладанню основ лідерства. Разом з цим, основні зусилля зосереджуються на розгортанні підготовки за фахом військовослужбовців сержантського складу військової служби за контрактом для заміщення посад у бойових підрозділах і підрозділах бойового забезпечення. Розпочато підготовку сержантського складу у 6 військових коледжах. Звісно, трансформація нинішнього сержантського корпусу в новітню, якісно нову генерацію молодших командирів, є справою копіткою, яка триватиме не один рік. Проте вже зараз, у процесі відбору кандидатів на заміщення сержантських і старшин-

ських посад, основна увага приділяється визначенню рівня професійних знань та компетентності військовослужбовців рядового складу, їхніх потенційних командирських якостей та навичок керівництва.

— Останнім часом розширилась мережа ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою. Чи доцільне подальше збільшення їх кількості?

— Ми ніколи не ставили питання саме так. Якщо брати цифри, то зараз у нас ліцеїв більше, ніж у попередні роки. Набір у них у середньому від 30 до 200 чоловік. Конкурс 3,6–4 чоловіки на місце. Ліцеїстів щороку випускається у півтори рази більше, ніж можуть прийняти військові навчальні заклади. Не всі випускники, безумовно, потрапляють до війська і продовжують кар'єру військового. Близько тисячі виказують бажання продовжувати військову освіту і вступати до військових закладів та навчальних закладів інших силових відомств. До закладів Міністерства оборони вступають близько 30–35%. Це і є резерв майбутніх державних службовців як військового, так і цивільного спрямування. Бо якість загальної середньої освіти у військових ліцеях на порядок вища. У них провадиться належне виховання і освіта, вони будуть потрібні, поки у нас є сироти. І, нарешті, це дуже хороший тест для держави. Твердження, що молодь, позбавлена патріотизму, хибні. У нас є дуже багато достойних юнаків, і я пишаюсь тим, що у військові навчальні заклади ідуть кращі з кращих.

Бесіду вів
В'ячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ

Генерал-лейтенант Анатолій Собора:

«Мій життєвий досвід дає моральне право стверджувати: обраний молодими офіцерами шлях — гідний поваги, хоча і дійсно важкий»...

З генерал-лейтенантом Анатолієм Соборою, який, до речі, у жовтні відзначив свій день народження, спілкуватися дуже легко. І справа не стільки в його обізнаності з будь-яких питань, скільки в його небайдужості до всього, що відбувається у суспільстві. Про Збройні Сили України він ладен говорити годинами, сперечатися, відстоювати свою думку. І це зрозуміло. Адже армії Анатолій Іванович присвятив майже сорок років життя. Його офіцерська доля не була легкою, проте подарувала справжніх друзів, надійну родину, можливість чесно дивитися в очі своїм дітям...

— Анатолію Івановичу, згадуючи прожиті роки, не жалкуєте про обраний колись шлях?

— Про це не може бути й мови. Я завжди пишався і буду пишатися, доки живу на цьому світі, тією професією, яку колись обрав раз і назавжди. І сьогодні, якби була надана можливість прожити життя спочатку, знову ж таки обрав для себе долю військового, тому що для мене особисто це є уособленням чоловічих чеснот, вищим проявом любові до Вітчизни.

І до сих пір, хоча я вже певний час не служу в армії, вечорами наодинці розмірковую: чи все було зроблено мною в той чи інший період служби, і що я ще міг би зробити в тій чи іншій ситуації. По доброму згадую тих офіцерів, з ким довелося служити разом, керівництво Генерального штабу, офіцерів корпусів і бригад, батальйонів, рот, командирів взводів. І особливий мій уклін сержантам, на плечах яких, я вірю, триматиметься українське військо.

Щиро кажучи, мені дуже гірко бачити ставлення суспільства до армії. Часто доводилося спілкуватися з різними посадовцями, дивитися у їх байдужі очі при розповідях про проблеми Збройних Сил. Багатьох з них це не хвилювало. Для себе я усвідомив: ми захищаємо різні речі. Вони — свій гаманець, а ми — Батьківщину. Яке вже тут порозуміння...

— Ви служили за часів СРСР та майже 20 років у незалежній Україні. Що змінилося, на Вашу думку, у понятті «захисник Вітчизни»?

— Взагалі, саме поняття військової служби не може змінюватися, в нього раз і назавжди закладено головне — чесно і безкорисливо служити своєму народу, обороняти рідну землю. І тому відбір на таку службу проходить не тільки за фізичними показниками (адже кого може захищати слабкий і немічний вояка), а й моральними. На це, до речі, була спрямована система підготовки офіцерських кадрів у Радянському Союзі, і я особисто вва-

жаю її досконалою. Більшість керівного складу Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України виховувалася в тій системі за принципом: честь офіцера — понад усе. І тоді мало хто міг закинути їм обмеженість знань та інтересів. Просто система підготовки спрямовувалася на формування офіцера не тільки як «бойової одиниці», а й як повноправного члена суспільства. На жаль, сьогодні більшість наших військовослужбовців відчувають себе меншеартістами у державі, яку вони зобов'язалися захищати за покликом душі... До речі, зверніть увагу: сини наших народних обранців, чиновників вищого рівня якимось чарівним способом уникають навіть строкової служби у війську, не те щоб присвятити цьому життю. І тепер армія у нас дійсно робочо-селянська.

Так, змінилися часи, але призначення людини в погонах в жодному разі не втратило сенсу.

Патріотична складова в цій професії надзвичайно розвинена. Тут діють інакші від бізнесових законів. І сьогодні наші офіцери виявляють більший патріотизм, ніж будь-які чиновники або народні обранці.

— Але останнім часом плінність офіцерських кадрів стає просто загрозливою...

— Звинувачувати в цьому тільки Міністерство оборони було б несправедливо. Особисто я велику надію покладаю на Президента України, його увагу до тих проблем, які існують у Збройних Силах України.

— **Анатолію Івановичу, відомо, що Ваш син Володимир сьогодні продовжує військову династію?**

— Якщо чесно, виховання наших дітей лягло на плечі дружини, Ніни Михайлівни. За часів моєї служби основу існування офіцерських родин складало неписане правило: головне для чоловіка — служба. Без його самовіддачі неможлива життєдіяльність полку, дивізії, армії. І, сприймаючи як належне ненормований робочий день, фізичне навантаження і психологічну напругу своїх чоловіків, дружини брали на себе «тилове забезпечення» родин, виховання дітей тощо. А син змалку бачив мене перемазаного соляркою, чув гуркіт важкої техніки, який у військовому містечку стояв з ранку до вечора. Я брав його з собою на навчання, стрільби, він зростав у цій атмосфері, переймався духом військової служби.

Для мене як батька головне, щоб син був гідним тієї професії, яку обрав, гідним захищати свою Батьківщину. І я пишаюся ним, в ньому бачу продовження того шляху, який проторував я.

— **А що б Ви побажали молодим офіцерам?**

— Сьогодні треба бути оптимістами. Адже і родина від початку її створення будеється крок за кроком. Так і становлення нашої держави відбувається поступово, а з нею і будівництво Збройних Сил. Я переконаний: життя тоді чогось варте, коли ставиш перед собою гідну мету. Звичайно, вирішувати свою долю доводиться кожному особисто і справа кожного — прислухатися до чужих порад чи ні. Але мій життєвий досвід дає мені моральне право стверджувати: обраний молодими офіцерами шлях — гідний поваги, хоча і дійсно важкий... Так, гроші потрібні всім, але це ще далеко не все у житті. Необлаштованість, низьке грошове утримання, проблема працевлаштування дружин і навчання дітей — від цих питань і проблем не сховаєшся. Але любов до професії, з якою вони прийшли до війська, сподіваюсь, надасть їм сил пройти через усі випробування, загартуватися і досягнути великих зірок на погонах.

Бесіду вела Людмила ШПИТЯК

Сьогодні ми пропонуємо вашій увазі уривок з нарису відомого українського журналіста Сергія Дзюби, героєм якого є генерал Анатолій Собора. Отже, йому і слово...

„Господь дав мені музичний слух. А матусі дуже подобалося, як хтось на гармошці чи на баяні грає. Не даремно ж кажуть: гармоніст — перший хлопець на селі! От мені і захотілось навчитися. Пішли з батьком на базар — купили гармошку. Мама побачила та й ну жартувати: „Що ж, походить тепер вздовж залізниці — може, грошей заробите!». А коли я дечого навчився, вона запросила мене пограти на обжинках (в селі це — велике свято, коли завершується збір урожаю). Матуся моя, Віра Максимівна, була в колгоспі ланковою, а тато, Іван Степанович, розтягувся трактористом. Відтоді я розтягував міхи своєї гармошки практично на кожному святі; акомпанував на весіллях, де дружно гуляли всім селом, відроджуючи давні народні обряди та звичаї. А особливо мені подобалося грати на проводах в армію — уявляв себе завзятим, бувалим бійцем».

„На жаль, є керівники, які послугуються безглуздою приказкою: „Я начальник — ти дурень!». Однак стосунки з солдатами та офіцерами повинні будуватися не на страху, а на взаємоповазі. Звісно, в армії потрібно виконувати накази, проте ні в якому разі не можна принижувати

своїх колег. Я ніколи не тримаю зла на людей. Коли щось не виходить на роботі, приходжу увечері, зачинаюся у кімнаті й починаю ретельно аналізувати — в чому причина сьогоднішньої невдачі? І, скажу відверто, в першу чергу, присіплююся до себе. Розмірковую: що я зробив не так? А вже потім відстежую дії підлеглих. Взагалі, я вже багато років перед тим, як заснути, аналізую кожен прожитий день — підводжу підсумок. Як я попрацював? Що вдалося зробити? Це дисциплінує, допомагає зосередитися, налаштуватись на прийдешні будні. І говорю: „Господи, дякую, що Ти є, що, завдяки Тобі, я прожив цей день. Дай, Боже, і завтра такий же прожити!».

Якщо чесно, я — людина глибоко віруюча. Був комуністом упродовж 24 років і водночас вірив у Бога. Дітей своїх у церкві похрестив. Не сумніваюсь, що Всевишній (вищий розум) існує. Постійно відчуваю його присутність. Все моє життя Господь поруч зі мною!»

«Ми активно співпрацювали з місцевими шейхами. Знали: якщо вдалося налагодити таку співпрацю, все буде нормально. А що для шейха найважливіше? Його приватний бізнес. Отож ми й допомагали вирішувати проблеми з водою, насосами, паливом, кондиціонерами, електроенергією... Всього й не перелічити! Якщо ти дійсно допомагаєш, тобі будуть раді, все розкажуть і застережуть від небезпеки».

«Командиром багатонаціональної дивізії, в якій служили українці, був польський генерал, який дбав виключно про своїх співвітчизників. Натомість найризикованіші завдання доручали нашим бійцям. На думку комдива, це було правильно: дивізія — польська, а українські миротворці — «всього лише» контрибутори. «Коли я зрозумів, що відбувається, то підійшов до командира дивізії й рішуче заявив: «Пане генерале, треба розподіляти обов'язки по-чесному! Ви хочете, щоб ваші солдати були живі, а я вболіваю за своїх хлопців. Українці — не гарматне м'ясо!».

«Свого часу я відверто заявив тодішньому голові Верховної Ради України Олександрові Морозу: „Якщо ви хочете, аби вас почули по той бік океану, щоб до вас ставилися з належною повагою, а не як до людей другого сорту, зміцнійте українське військо!».

Дехто з можновладців, агітуючи за вступ України до НАТО, переконаний, що тоді для наших військових буде така собі дармова манна небесна, звідкілясь одразу ж щедро потечуть молочні ріки та з'являться кисільні береги, а українці почуватимуться в цілковитій безпеці. Такі міркування — просто наївні. Вступ до Північноатлантичного альянсу потребує кардинального реформування української армії, а це — величезні кошти, яких поки що у державі немає. Зрозумійте, я не кажу, що НАТО — це погано. Але така співпраця повинна бути взаємовигідною. Потрібно чітко усвідомлювати, що вступ до Північноатлантичного альянсу — це не панацея від можливої ворожої агресії. Без сильної армії, спроможної в будь-який момент захистити свою державу, ніхто Україну всерйоз не сприйматиме. Годі й сподіватися, що наші Збройні Сили потім існуватимуть за рахунок НАТО. Кому ми там, такі нахлібники, потрібні?».

«У нас із дружиною, скільки ми живемо, — рівноправ'я. В оселі — вона хазяйка, а поза домом — я. Звісно, дружина намагалася давати мені «наряди», але в мене така служба — ні дня, ні ночі! Не так часто вдома бував, як би їй хотілося. Відверто кажучи, могла й приревнувати. А я завжди довіряв їй навіть більше, ніж самому собі...»

Полковник Володимир Собора:

«Ніщо так не надихає на службу, як приклад батька»

— Чи був у Вашому житті момент, який остаточно переконав Вас у намірі пов'язати свою долю з армією?

— Таких моментів було безліч. Батько ніколи не приховував від мене ані позитивних сторін військової служби, ані тих труднощів, з якими я обов'язково зіштовхнусь. Все було прозоро, відкрито і чесно. У свідомості з дитинства природно поєдналося поняття: справжній чоловік — чоловік у погонах. Військова служба та кар'єра батька була наповнена багатьма прикладами самовідданості та наполегливості при вирішенні складних завдань, які були гідні наслідування не тільки для мене, а й для його підлеглих.

Тож військовим я мріяв стати зі шкільних років, і цю мрію із задоволенням втілював у життя. А під час навчання у школі (до речі, я змінив їй 7) вже свідомо готував себе до служби у Збройних Силах, багато займався спортом, захоплювався літературою на військову тематику. Після закінчення школи вирішив вступити до Харківського гвардійського вищого танкового командного училища. Моє рішення батьки підтримали. Переконаний, справжній чоловік має пройти службу в Збройних Силах України тому, що це потрібно, в першу чергу, для його становлення.

— Невже жодного разу не виникало відчуття розпачу?

— Ніколи. З самого початку мене приваблював не стільки зовнішній «супровід» військової служби: однострій, вміння вправно стріляти чи водити бойову техніку, скільки її змістовне наповнення. З усіма «обмеженнями», які притаманні професії офіцера, я був знайомий. Несподіванок не було. Хоча... В оточенні батька я бачив порядних, чесних, відкритих людей і, напевно, налаштувався, що і в моєму житті складеться так само. Але довелося зіткнутися і з людською підлістю, і зі зрадою...

— Які переваги надавало Вам те, що ви — син генерала?

— Ніколи ніяких. В училищі, в моїй роті було достатньо синів високих начальників, але треба віддати належне моему командирові: він не робив ні для кого ніяких виключень і вимоги для всіх були однаковими. Та й самі батьки курсантів не втручалися у справи дітей.

За допомогою у просуванні по службі до батька не звертався, хоча знаю, що він небайдужий до цього питання і мої успіхи тішать його серце. А за порадами приходив не раз і не два, особливо на початку служби. Мені важливо було вислухати його бачення тієї чи іншої проблеми, але рішення я приймав самостійно.

— Ваш батько звільнявся, будучи генерал-лейтенантом. Ви ставите собі за мету досягти таких же висот у своїй кар'єрі?

— Знаєте, прийшовши служити у війська після училища, дивився на командира роти і думав — обов'язково стану командиром роти. Потім, будучи вже командиром роти, дивився на начальника штабу батальйону і ставив собі за мету обійняти і цю посаду. І так протягом усієї служби. Кар'єра не зростання — це цілком природне явище. Батьківська «планка» дуже висока, але це надихає на службу.

Збройні Сили України:

20 РОКІВ НА ВАРТІ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Шановні пані та панове!

Двадцять років віддаляють нас від тієї незабутньої і омріяної багатьма поколіннями наших співвітчизників миті, коли на політичній карті світу з'явилася держава на ім'я Україна. І одним з головних чинників її становлення було створення власних Збройних Сил. Саме тоді тисячі офіцерів за покликом серця повернулися на Батьківщину.

За час, що минув, у багатьох з нас у сімейних фотоальбомах накопичилося чимало світлин, які могли б увійти у славетний фотолітопис того, як відбувалося утвердження нашого війська. Бо кожна мить є неповторна, а отже — унікальна. Саме тому ми закликаємо усіх вас — і професійних фотомитців, і фотоаматорів, взяти участь у фотоконкурсі «Збройні Сили України: 20 років на варті незалежності».

З ініціативою його проведення виступив Центральний друкований орган Міністерства оборони України — журнал «Військо України», а Національна спілка фотохудожників України підтримала військових журналістів.

Фотоілюстрації потрібно надсилати в електронному вигляді на пошту: e-mail:viysko2003@ukr.net. без обробки у форматі JPEG-файл, розподільною здатністю 300 dpi, до 3000 кб.

Кращі світлини будуть розміщені на шпальтах армійського видання.

Фотоконкурс триватиме до 20 листопада 2011 року.

У грудні — напередодні Дня Збройних Сил України — журі конкурсу оголосить прізвища переможців та лауреатів, яких буде запрошено до редакції журналу «Військо України» для вручення призів та нагород.

Надсилаючи знімок, не забудьте вказати своє прізвище, ім'я та по батькові, вік, електронну та поштову адреси, контактний телефон, назву роботи, а також місце та час зйомки.

В кожного своя
В'ячеслав Рати

А ти зараз із ким розмовляє?
Руслан Семенов

На межі стихій...
Руслан Семенов

Служба...
Інський

Вихід на ціль
Сергій Попсуевич

«Дикі танці» спецназу
Ігор Филипенко

На узбережжі
Андрій Погорелов

Вони зішлись — Краса і Гідність
Сергій Светлицький

Мрій, козаче, — отаманом будеш
Інна Соколовська

«Благословенний Господь, моя скеля, що руки мої Він навчає до бою...»

Ці слова з Книги Псалмів (Псалом 144:1) чи не найбільш точно та об'ємно характеризують лейтмотив служіння священників, які провели більш ніж півтора місяця пліч-о-пліч з солдатами та офіцерами на морському десантному полігоні «Опук» (півострів Крим) під час широкомасштабного дослідницького командно-штабного навчання «Адекватне реагування-2011». У польових умовах, в тому числі й в рамках активної фази навчання, у військових колективах тривало активне духовне життя.

Заступник голови Синодального відділу Української Православної Церкви (УПЦ) по взаємодії зі Збройними Силами та іншими військовими формуваннями України архімандрит Лука, керівник «військового» відділу Сімферопольської та Кримської Єпархії УПЦ протоієрей Димитрій та настоятель храму преподобного Серафима Саровського (м. Керч) ієрей Євгеній робили все належне, аби військовослужбовці змогли взяти участь у богослужіннях, долучитися до спільної молитви, почути проповідь Слова Божого, а також сповідатися та причащатися.

— Долучившись до навчання «Адекватне реагування-2011», ми набули безцінного досвіду, який дуже важливий сьогодні, — розповідає архімандрит Лука. — Тут були відпрацьовані форми, методи, етапи роботи священника в умовах бойових дій. Зокрема, у нас був наметовий храм, який розташовувався стаціонарно, в межах табору частини Військ берегової оборони. Жили ми, як усі військовослужбовці. Разом піднімалися, харчувалися та відбували на позиції.

Цей конкретний і вагомий крок, який зробили назустріч один одному армія та церква, став підсумком робочої зустрічі начальника

Генерального штабу — Головнокомандувача Збройних Сил України генерал-полковника Григорія Педченка та голови Синодального відділу УПЦ по взаємодії зі Збройними Силами та іншими військовими формуваннями України архієпископа Львівського і Галицького Августина. До речі, співпраця на вищому рівні продовжилася й під час самого польового навчання, куди генерал та архієрей прибули одним авіаційним бортом. На початку навчання відбулося богослужіння, яким опікувався особисто архієпископ Августин. Генерал-полковник Григорій Педченко разом з генералами та офіцерами долучився до нього. Відбулася спільна молитва, евхаристія. Солдати та їхні командири отримали духовне благословення на майбутні напружені ратні будні, що мали за головну мету навчати боронити рідну країну та її народ, що саме по собі (про що неодноразово було проголошено у храмі) є святим обов'язком будь-якої людини, а тим більш воїна. Показово, що натхненний Божою службою начальник Генерального штабу зазначив, що ось так, спільною молитвою, слід розпочинати всі військові навчання. Так чинили наші славні пращури, так слід чинити нинішньому поколінню захисників Батьківщини.

Однак, з огляду на панування у нинішньому суспільстві секулярних переконань й, відповідно, можливої внутрішньої недовіри до авторитету церкви, поставимо питання руба: наскільки важливою власне для самих військовослужбовців була спільна молитва? На це архімандрит Лука відповів без вагання: «Коли минуло декілька днів мого перебування на полігоні, я запитав у солдатів, чи потрібно, аби я й надалі вичитував молитви перед строем (виконував ранкове та вечірне молитовне правило)? Мені відповіли: «Читайте, батюшко, адже це додає нам впевненості та спокою».

На переконання архімандрита Луки, є велика різниця між священником, який приходить до військової частини лише на свята, та тим, який розділяє з військовослужбовцями всі випробування, які випадають на їхню долю щодня. Перебуваючи на «Опуці», він мимоволі пригадував своє відрядження в ролі військового духівника до Іраку.

Там, у чужій країні, православний душпастир стає значно важливішим, аніж просто «служитель культу», як його нерідко називають у буденній марноті. Там, де небезпечно, він і живий символ народної самоідентифікації, й оберіг релігійної традиції, а ще — молитовник, духовний захисник своєї пастви. Отець Лука пригадує, що коли він вирушав з черговим підрозділом в рейд, солдати обов'язково передавали по радіозв'язку: «Батьюшка — з нами!». Для більшості це підсвідомо означало, що все буде добре — повернуться живі та здорові. Досвід участі в навчанні «Адекватне реагування-2011» був багато в чому схожий на досвід перебування в Іраку. Вже сама присутність священника, який разом з солдатами, як то кажуть, їсть з одного котла, є мовчазною проповіддю та натхненням молодій людині: «Те, що я роблю, це справді важливо, вагомо та відповідально, адже це потрібно моїй сім'ї, народові, Богу».

Під час польового навчання змінювали своє ставлення до душпастирів й офіцери, яким також було важливо бачити людину в рясі в одному строю, тобто своїм союзником, колегою, духовним побратимом. Участь священників у командирських нарадах доводила, що вони завжди готові допомагати і молитовно, і справою.

До речі, у Синодальному відділі УПЦ по взаємодії зі Збройними Силами та іншими військовими формуваннями України зробили для себе однозначний висновок щодо проведення богослужінь: у польових умовах важливе значення має пересувний храм. Була ідея облаштувати його на базі шасі армійської вантажівки, однак на заваді стали дефіцит ресурсу та часу. А даремно, це дозволило б священникам бути мобільнішими та охопити значно більшу частину військовослужбовців. До речі, досвід роботи пересувного армійського храму вже мають росіяни. Вони облаштували храм на базі автомобіля «Камаз» з причепом. Дві людини розгортають його протягом 4 годин. Одночасно у такій польовій церкві може перебувати до 50 військовослужбовців. Дуже важливо, що саме тут вдалося відтворити церковну красу, яка щохвилини віщає людині про Христа. Військовослужбо-

Сама присутність священника, який разом з військовослужбовцями їсть з одного котла, є мовчазною проповіддю та натхненням для солдата.

вець приходить з бойових позицій — і потрапляє в атмосферу духовності!

Аби подолати певний песимізм, який завжди був і залишається у військових колах щодо ролі священника в армії (щоправда, такі настрої потрохи нівелюються), варто зазначити: досвід роботи духівників під час навчання «Адекватне реагування-2011» досить красномовний. Військовослужбовці, навіть якщо вони не глибоко воцерковлені, тягнуться до храму, волюють спілкуватися з душпастирями. На підтвердження можна було б назвати кількість солдатів, які відвідали богослужіння, але чи варто вдаватися тут до сухої статистики (навіть попри те, що вона доволі переконлива). Думається, куди важливіший сам факт, що молода людина, маючи службові чи життєві складнощі, мала змогу звернутися до духовної особи, якій довіряє. Знає, що тут вислухають, дадуть пораду та помоляться.

На переконання архімандрита Луки, церква — це ще й вузлик, який міцно зв'язує військову службу з народом, його духовними цінностями та традиціями. Юнак, що ходив до храму у своєму селі чи місті, розпочавши торувати армійську стежину, почуватиметься своїм у війську, де несуть служіння священники. А ще, повернувшись додому, розкаже своїм рідним, а згодом своїм синам, як проходив армійську службу, молився у військовому

храмі та мав довірливі бесіди зі священником.

- Нерідко командири та військові начальники вбачають у релігії засіб для зміцнення дисципліни, боротьби з «дідівщиною», суйцидом, — зазначає архімандрит Лука. — Однак цей підхід аж занадто унітарний, а, отже, грішить порушенням пріоритетів. «Опук» в черговий раз продемонстрував, що у духовній сфері нічого не насадиш насильно. Нашим завданням було звернути увагу військовослужбовців на важливість і значення віри у Бога в житті кожної людини, не залежно від її фаху, віку чи інших критеріїв, але аж ніяк не використовувати можливості, які надає військова субординація. Ми бачили перед собою передусім людей, й лише потім солдатів, що сповідалися, знайомилися з правилами поведінки в церкві, читали молитви до причастя, духовну літературу. Це стало поштовхом для багатьох воїнів у осмисленні себе та своєї ролі у земному житті. Сподіваюсь, що посіяні духовні зерна дадуть свої сходи. Ці молоді люди всією душею навернуться до Бога. І тільки разом з цим прийде бажання й навіть внутрішня потреба змінити ставлення до своїх ближніх, до тієї справи, яка тобі доручена. Лише тоді людина у повній мірі починає цінувати справжню чоловічу дружбу, вірність присязі та Батьківщині.

Руслан ТКАЧУК.
Фото Вадима МАР'ІНА.

ЛЕЙТЕНАНТИ:

«медовий» місяць позаду, попереду — період становлення

Давно відлунали святкові привітання та урочисті марші випускних вечорів для випускників вищих навчальних закладів Міністерства оборони України. Швидко промайнула й омріяна перша офіцерська відпустка з її незабутніми враженнями. Триває адаптація лейтенантів до умов служби у військових частинах Збройних Сил України.

«Від утримання містечок — до бойових стрільб...»

Які вони, перші враження від служби, і чи «все сталося, як гадалося?» ми дізнавалися під час чергових планових зборів з молодими лейтенантами 8-го армійського корпусу Сухопутних військ Збройних Сил України на навчальній базі 72-ї окремої механізованої бригади, яка за підсумками бойової підготовки та стану військової дисципліни визнана кращим з'єднанням Збройних Сил України у 2010 році. Останні роки особовий склад 72-ї окремої механізованої бригади постійно залучався до навчань з бойовою стрільбою: у 2009 році на Широколанівському полігоні, у 2010 році — на маневри «Взаємодія-2010». І завжди військовослужбовці бригади демонстрували високі результати у бойовій підготовці, військовій дисципліні, вмін-

ня застосувати свої знання на практиці.

— Все це є наслідком планової та системної роботи керівництва корпусу і бригади, як і цей п'ятиденний навчально-методичний збір з випускниками вищих військових навчальних закладів 2011 року, — говорить заступник командира 8-го армійського корпусу генерал-майор В'ячеслав Назаркін. — Лейтенанти прибувають озброєні здебільшого теорією. Тому командування особливу увагу приділяє практичним заняттям. До речі, вивчали організацію діяльності військових частин від утримання містечок, до бойових стрільб не лише лейтенанти корпусу, а й представники частин безпосереднього підпорядкування, Генерального штабу, Сухопутних військ, Бригади охорони та Окремого полку Президента України.

«У гуртожитку є телевизор і холодильник, одним словом, — повний «боєкомплект...»

За словами заступника командира бригади з виховної роботи підполковника Сергія Дмуховського, до прибуття молодих офіцерів готувались завчасно. Спираючись на інформаційну підтримку Головного управління особового складу Збройних Сил України, тут вже за місяць знали кількість та соціальний стан офіцерів, які прибудуть на доукомплектування з'єднання. Це й дозволило заздалегідь підготувати п'ять гуртожитків. Тому проблем із розміщенням лейтенантів не виникало ні в поточному, ні у попередні роки. Бригадне поповнення, а це 25 офіцерів, в основному неодружені, проживають у кімнатах по двоє; у їхньому розпорядженні телевизор, холодильник, інші необхідні зручності.

— Пригадую свій перший лейтенантський гуртожиток — актову залу і сорок чоловік сусідів, і по-доброму заздрю сьогоднішнім лейтенантам, — говорить підполковник Дмуховський. — Якби мене так зустрічали у 1993 році, я б плакав від щастя! — з усмішкою додає Сергій Петрович.

Одружені винаймають житло у місті. До речі, середня ціна за винайм пристойної однокімнатної квартири у Білій Церкві 1000-1200 гривень, що становить половину із грошового утримання лейтенанта. Винаймати кімнату вдвічі дешевше, отже, де жити — питання особистого вибору.

Приємно, коли частина чи з'єднання, в якому служиш, є справжньою військовою родиною. Та ще приємніше, коли створюються офіцерські родини. У цьому з'єднанні такий приклад є. Ольга Головка та Ілля Медведев — випускники Академії Сухопутних військ Збройних Сил України. Він — спеціаліст із ракетно-артилерійського озброєння, вона — офіцер-культуролюб. Різні факультети, різні первинні посади і завдання, та справжнє кохання — одне на двох.

Разом вони вчилися три роки і лише наприкінці третього курсу роздивились одне одного. Найголовнішими рисами офіцера, незалежно від статі, Ольга вважає наполегливість та впевненість у собі. «В чоловічому колективі просто неможливо інакше — переконана

Ольга, — адже офіцери одразу це відчують і ставляться до тебе відповідно з недовірою та поблажливостю, мовляв, жінці не все під силу.

Свого обранця Іллю бачить енергійним, веселим та впевненим. Таким, кого труднощі не лякають, а, навпаки, загартовують. Він бачить її прикладом для спільних дітей і певен — Оля зможе їх виховати. Весь час намагається приємно її дивувати, як і колись на невеличких перервах між заняттями. А сценарій, за яким Ілля зробив пропозицію Олі напевно екранізували б найвідоміші голлівудські режисери. Під час звільнення він запросив друзів та обраницю в одне з найромантичніших місць Львова. Тихо звучала музика. Ілля читав вірші. Потім квіти і ... каблучка. Відповідь Олі не затрималась... Одразу після випуску вони заручилися. Найближчим часом весілля, хоча на терміни впливає багато чинників, серед яких і умови служби, і фінансові можливості. Адже майбутня сім'я, не ображаючи батьків відмовами, починати спільне подружнє життя прагне із мінімальним залученням їхньої фінансової допомоги.

«Батяня комбат» за батька рідного...»

У 72-й окремій механізованій бригаді 8-го армійського корпусу, як, до речі, й у всіх Збройних Силах України, для успішної адаптації молодих офіцерів до умов військової служби, якнайшвидшого входження у посаду та повноцінного виконання посадових обов'язків за кожним лейтенантом закріплюються найбільш підготовлені офіцери бригади у військовому званні не нижчі за «підполковника». Тобто, протягом першого року — найдосвідченіші офіцери завжди поруч. Вони не лише слідкують за

Для успішної адаптації молодих офіцерів до умов військової служби за кожним з них закріплюються найбільш підготовлені офіцери бригади.

формальним дотриманням Плану введення в посаду молодого офіцера, а й практично опікуються вирішенням його проблем.

Навіть прийом-передавання посади відбувається під контролем відповідної комісії. Перевіряють акти всі начальники, які мають матеріальні цінності і знають, що за ким закріплене, а наприкінці — заступник командира бригади з озброєння. Фактично, у такий простий спосіб виникнення непорозумінь чи тиск на лейтенанта, які мали місце за радянських часів, просто неможливі. Тому і цього року проблем при прийомі посад у з'єднанні не було.

Взагалі, увага, з якою нас зустріли, вражає, — говорить випускник Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка лейтенант Денис Небелас, офіцер відділення з виховної роботи окремої бригадної артилерійської групи. — Питань, з якими я не міг би звернутись до підполковника Сергія Дмуховського, просто не існує. Ось, наприклад, у інституті ми вивчали організацію гуманітарної підготовки у частині за одними керівними документами, а зараз діє новий наказ Міністра оборони України. Тому багатьох тонкощів ми просто не знали. Дуже важливо, що є до кого звернутись і отримати допомогу.

Кар'єристи у кращому розумінні...

Перший місяць на новому місці служби в усі часи не був солодким та легким, тим паче для лейтенанта. Від ритму і настрою, з яким він

промайнув, здебільшого й залежить ритм і настрої подальшої служби. А для лейтенантів 8-го армійського корпусу він був насиченим.

І хоча для Петра Черепанича, заступника командира роти забезпечення 2-го механізованого батальйону військова служба також свідомий вибір, про свій перший місяць говорить так: «Весь час ми в русі, весь час навчання, тренування, заняття, стрільби...» Та, незважаючи на навантаження, майбутнє своє бачить лише у війську. Оскільки тут є умови не лише для самовдосконалення, а й для подальшого службового зростання.

А командир 8-го армійського корпусу генерал-майор Віктор Муженко головним здобутком збору вважає можливість спланувати конкретну роботу з кожним із випускників військових навчальних закладів з метою підготовки молодих офіцерів до проведення занять з підлеглими.

Звісно, місяці, що сплинули, для вчорашніх випускників важко назвати легкими. Проте сьогоднішні лейтенанти — ровесники своєї держави. Вони зросли і здобули освіту у незалежній Україні. І вони продовжуватимуть славетні традиції з'єднання. А в Іллі та Ольги попереду весілля і справжній медовий місяць, створення міцної офіцерської родини. Адже майбутнє таких, як їхня, молодих родин, — майбутнє держави та її армії. А вони у власне майбутнє вірять...

Володимир КОСЕНКО.
Фото Василя ПОТАПЧУКА

ЖИТТЯ І СМЕРТЬ ПО ТОЙ БІК КОЛЮЧОГО ДРОТУ

28 жовтня — День визволення України від німецько-фашистських загарбників

На жаль, в останні роки дуже рідко виходили нові кінострічки та книги, нав'яні незгасимою пам'яттю їх авторів — безпосередніх учасників Великої Вітчизняної війни. Саме через це всі документи, фотоматеріали, листи, невідредаговані та нецензовані книги та рукописи спогадів учасників підпілля та партизанів Київщини, зібрані головою Васильківської ради ветеранів полковником запасу Олександром Агєєвим в невеличку оригінальну музейну колекцію, виявляються справді безцінними.

— Для чого все це роблю, і чому саме цікавлять матеріали про підпільників та партизанів?.. — розповідає про свій музей полковник запасу Агєєв. — Тому, що обсяг цієї правдивої інформації свідчить, що проти окупантів та їх посібників-зрадників боротьба була масовою, всенародною. А ще, звісно, для того, щоб наша молодь вивчала уроки історії за правдивими джерелами і мала об'єктивну оцінку минулого.

...Півста кілометрів на південний захід від Києва. Два лісових масиви: один, менший, біля села Ясногородка, його називають Бушівським, і більший, обмежений річкою Ірпінь, — біля села Звонкове.

Обидва поєднані маленькою річкою, яку місцеві називають Хвоосою. Великою лощиною, де протікає ця річка, розташоване село Мостище. Саме тут під час війни діяла антифашистська група, знаходився штаб підпільної організації Бишевського району, на базі якої потім було вперше в цьому районі створено партизанський батальйон під керівництвом мешканця села Василя Бондаря — одного з керівників підпільної організації.

Війна застала його поблизу західного кордону в районі міста Перемишль на посаді командира батареї гаубичного полку. До цього вже були позаду бої з фінами, офіцер мав бойовий досвід і звик

думати, що наша армія тільки наступає, звільняючи пригнічені народи. А тут — наказ відступати. Чому? Навіщо?

«Наша армія разом з 6-ю армією Південно-Західного фронту, відступаючи, з безперервними боями відходили на південь і внаслідок глибокого вклинення німецьких військ були відрізані від своїх тилів, опинилися у смузі оборони Південного фронту, тому і з 25-го липня були передані до його складу, — пригадує у своїх мемуарах Василь Бондар. — Я не пам'ятаю випадку, щоб на нашій ділянці був прорив противника. Разом з піхотою ми успішно відбивали атаки фашистів аж до отримання наказу про відхід. Але люди, коні, техніка — все було на грані. В боях до повного оточення і навіть в оточенні люди не втрачали волі і бойового пориву. Я не бачив боягузтва, паніки, якщо не враховувати випадків масового дезертирства призовників із західної України. Моральний дух особового складу не був зламаний, незважаючи на нелюдські труднощі і небезпеку для життя.

Але коло, в якому опинилися радянські війська, щодобово ста-

вало все меншим і меншим, а 2 серпня обидві армії були притиснуті в районі Підвисокого і повністю оточені. Дивізії армій були дуже ослаблені, нараховували всього по кількасот бійців. Боеприпасів майже нема. Танків нема. З першого дня війни бійці відступали, втрачаючи техніку і товаришів. В повітрі — повна перевага ворожих літаків. Спроби прориву з оточення були невдалими. Дуже мало солдатів і командирів вирвалися з оточення, основна маса попала в полон.

Василь разом з двома своїми товаришами-офіцерами 8 діб ховався по пояс у воді в очереті серед болота, яке оточувало великий ставок у центрі села Підвисоке.

До села Мостище офіцери дійшли тільки в середині вересня, коли закінчувалися бої за Київ. Йшли ночами, а вдень ховались і відпочивали. Але іноді зустрічали дорогою інших «військовополонених», які були відпущені вермахтом і йшли додому, не ховаючись, бо мали на руках виданий німцями «аушвайс».

Дійшли до своїх тільки двоє... За довгі дні поневірянь Анатолій Тарбаков став для Василя Бондаря рідним братом. Так і прийняла їх родина...

Коли виникла потреба встановити зв'язок з київським підпіллям, це завдання було покладено на Василя Кириловича. І почалися довгі піші походи у Київ. Але ситуація у столиці України була зовсім не така, як у селі. З перших днів німці встановили жорстокий режим. Всюди висіли об'яви, накази, які закінчувалися погрозами: за переховування комуністів — шибениця, за переховування партизанів — розстріл.

В лютому 1942 року Бондар з побратимами створили підпільну групу в Києві на трикотажних фабриках по вулиці Кірова, 43 та Хрещатик, 12. Керівником групи була призначена Паша Садова. До неї увійшли Надія Палецька, Любова Литвиненко, Фрося Ходонович та інші.

Зі спогадів підпільниці Надії Палецької: «В ніч на 20 вересня, коли німці займалися своїм розквартируванням і відпочивали, зі всього міста на Хрещатик ринули люди грабувати магазини. Били вітрини

З перших днів німці встановили жорстокий режим. Міста і села рясніли об'явами: за переховування комуністів — шибениця, за переховування партизанів — розстріл.

і тягли все, навіть важкі меблі. До ранку всі магазини, ошадкаси, перукарні були усипані склом, поламаними меблями і сміттям. Серед місцевих господарювали і німецькі солдати, теж тягли всяку-всячину. Таке відбувалося по всьому місту. Через кілька днів почали підривати Хрещатик. Першим вибухнув магазин «Дитячий світ», де зберігалися вилучені у населення радіоприймачі. Потім будівля, де розташовувалася військова комендатура, а далі й інші. Вибухи тривали чотири дні, а пожежа днів 10. Вночі вогні бачили за сотні кілометрів. 28 вересня по всьому місту з'явилися об'яви, за якими усім євреям та циганам 29-го вересня потрібно було з'явитися на Лук'янівське кладовище з цінними речами, документами та грошми. Вранці всі вони пішли у напрямку кладовища. Тут були діти, хворі, старі, усі перелякані, з важкими вузлами. В натовпі чулося «гетто, гетто». Сподівалися, що їх вивезуть з Києва, але чим ближче було до кладовища, тим більше хвилювалися нещасні. На вулиці Мельникова солдати впускали тільки у напрямку кладовища. Через деякий час з боку Бабиного Яру почалася стрілянина. Почали вбивати все єврейське населення міста...»

«Вступ фашистів у Київ, — розповідала підпільниця Раїса Стамповська, — для тих, хто залишився, був страшною трагедією. Ця трагедія

не обійшла і мене. У той час я мешкала по вулиці Велика Підвальна, 17, з матір'ю та вагітною сестрою. Німці увірвалися у двір, шукали комуністів, євреїв. Це викликало передчасні роди у моєї сестри. В перші дні окупації німець спіймав на вулиці єврея і в першому ж дворі розстріляв його на моїх очах. Фашисти вламувалися у будинки, грабували, вбивали старих та дітей, гвалтували та вбивали жінок. Я стала свідком того, як єврейське та циганське населення гнали Львівською та Житомирською вулицями до кладовища. Там забирали цінності, роздагали і розстрілювали. Навесні 1942-го я сама бачила на підході до Лук'янівського кладовища паспорти убитих людей, що купують лежали просто на землі...»

Настали темні дні окупації, багато хто почав зникати, дехто пішов на службу до німців. Але важче всього довелося простим мешканцям міста. Почалася боротьба з голодом. Магазини були розгромлені, нові ніхто не відкривав. На базарі хліб і продукти були дуже дорогі, та й де взяти гроші? Мізерні довоєнні запаси позакінчувалися. Городяни пішки пішли в села міняти всілякі речі на їжу. Всі шляхи з Києва були забиті мішечниками: одні йдуть у села, інші назад. Люди змучені, мокрі від поту та сірі від пилу.

А в місті продовжувалися арешти комуністів і радянських активістів. Арешт відбувався за першим доно-

У вересні 1943 року смертникам, які спалювали рештки розстріляних жертв у Бабиному Яру, було наказано спорудити піч на 350 осіб. Всі розуміли: цю піч вони готують для себе.

сом, без всілякої перевірки. В об'явах німці обіцяли 10 тисяч марок тому, хто вкаже, де ховаються партизани, комуністи та євреї. Були і такі об'яви: «Всіх голубів у місті та приміській смузі повбивати. Хто після 26 жовтня триматиме голубів, буде розстріляний як саботажник». Мешканці пригороду, які не змогли прочитати цей наказ, були відправлені до Бабиного Яру і розстріляні.

Коли читаєш листи, рукописи підпільників і партизанів про той час, коли переглядаєш архівні фото з «мішечниками» на дорогах, бачиш прикрашену кольорами осені столичну вулицю Лук'янівську, по якій женуть натовпи людей просто «на забій», немов переходиш у зовсім іншу епоху, ніби війна і окупація відкинула це дивне гарне місто у якусь страшне середньовіччя...

Наприкінці 1942 року підпілля Мостищів поєдналося з партизан-

ським батальйоном Шаміля Мукагова. У червні 1943 року його підлеглі вбили німецького шефа господарства у селі Оленівці і знищили сепараторний пункт у Боровій. Проведені диверсії не залишило поза увагою гестапо і за доносом у серпні 1943 року було заарештовано М. Панасика, М. Матвеева і Л. Дідківську. Після двотижневих допитів у білоцерківському гестапо полонених відправили у Київ. Там їх два дні били і тримали в камері для смертників. На третю добу під'їхала велика автомашина. Людей стали заганяти до неї гумовими палицями. Стінки всередині машини були оббиті залізними листами, а невеличкий отвір у підлозі закритий ґраткою. Двері відчинялись назовні, складались з двох половинок, обкладених м'якою гумою для ущільнення. Коли сідав останній смертник, двері замикались на замок. Це була та сама душогубка. У машині не було чим дихати. Люди задихались.

Коли машина зупинилась і двері відчинилися, в'язні побачили ого-

рожу з колючого дроту у кілька рядів. Машину оточили фашисти у мундирах СД з вівчарками і автоматами. Тільки тепер Панасик впізнав сирецький табір «Бабин Яр» і згадав, що тут у 1941 р. фашисти знищували сотні тисяч громадян Києва.

Звільнили машину, дали команду роздягнутись і стати перед величезною ямою. За командою фашисти підняли автомати, але пострілів не було. Чому? Під наступом Червоної Армії німці змушені були відступати, приховуючи сліди власних звірств. Тому вони поспішали спалити трупи своїх жертв, потрібні були люди, які б це робили.

Від ями роздягнених смертників повели у глибокий яр. Там були дві землянки, в яких жили такі ж смертники. Кожна землянка вміщувала майже 180 чоловік. Людей закували у важкі залізні кайдани, видали лопати і у супроводі конвоїрів погнали до центрального яру. Тут уже

працювали сотні таких же смертників, почорнілих від кіптяви і своєї страшної роботи. Вони розкопували могили раніше розстріляних — жінок, старих, дітей. Трупи спалювали, рештки просіювали на металевій сітці, цінності у вигляді злиwkів золота залишались на сітці. Шукали також золоті коронки, під наглядом охорони СД заглядали у роти трупам, знайдені коронки виймали обценьками і складали у ящик.

Після дванадцятигодинної праці їх заганяли у землянки. Вздовж ходив вартовий, проти дверей на висоті двох метрів стояла вишка, на ній — теж вартовий з кулеметом. Навкруги вівчарки. Радіусом до кілометра була заборонена зона, обнесена колючим дротом. Той, хто потрапляв у цю зону, негайно знищувався.

Майже щоденно прибували «душогубки». Коли машина зупинилась, один із фашистів підлазив під неї і приєднував шлангом вихлопну трубу до кузова. Через 10-15 хвилин машина давала задній хід до яру, де працювали смертники. Вони відчиняли двері машини і виносили мертвих людей, облитих потом, з відкритими очима. Німецький офіцер стояв біля самих дверей з пістолетом у руці. Якщо людина виявляла ознаки життя, стріляв у жертву.

Проїшли десятиліття з тих страшних часів... Раніше тисячі колишніх підпільників і партизанів зустрічались на місцях своїх землянок та конспіративних квартир, на місцях боїв та могилах товаришів, де разом відзначали день партизанської слави. Партизани та підпільники Київського партизанського з'єднання збирались в лісах Пуці Водиці, біля станцій Мотовилівка і Тетерів, в Бишеві і Василькові. Приємно було зустріти своїх бойових побратимів. Але ці зустрічі навіювали і смуток, адже з часом від бійців партизанських з'єднань та загонів живими залишилися лічені одиниці, і такі зустрічі майже припинилися. Давно вже немає серед нас Миколи Кошевого, Івана Осипенка, Ганни Орлової, Шаміля Мукагова і багатьох інших підпільників і партизанів. Але час не має влади над тим, що пережили ці люди у війну.

Юрій ЛАВРОВ

Битва за Україну:

шляхом прорахунків і невиправданих втрат

Успішний хід наступальних операцій Червоної Армії на території України став можливим завдяки тому, що лише наприкінці 1942 року Ставка і командування РСЧА розпочало активно застосовувати набутий досвід воєнно-оперативного мистецтва

Звільнення України від фашистських загарбників стало видатним досягненням антигітлерівської коаліції в ході Другої світової війни, яка велась значною мірою в українських землях і за володіння ними. Глибоко шануючи, віддаючи данину вічної пам'яті й глибокої поваги солдатам, офіцерам, генералам армій різних країн, партизанам і підпільникам тих або інших гілок руху опору, які боролись проти німецько-фашистських і союзних з ними окупантів, ми маємо розглядати й інші чинники, які також обумовили велику Перемогу. Серед них одне з чільних місць належить воєнно-оперативному мистецтву.

Саме його рівень в значній мірі обумовлював поразки і перемоги сторін під час цієї війни. Інакше важко зрозуміти, чому потужні армії багатьох країн Європи в 1939–1942 рр., як і радянські війська в 1941–1942 рр., абсолютна більшість вояків яких героїчно билась з агресорами, програвали битви, а з 1943 р. за приблизно такого ж співвідношення сил і самовідданості особового складу стали на шлях вікопомних звитяг.

Адже, наприклад, в 1941 р. зосереджені на західному кордоні СРСР його військові угруповання за чисельністю і озброєнням не тільки не поступалися німецько-румунороським, але й перевершували їх.

Так, за даними «Книги пам'яті України 1941–1945» співвідношення головних сил та засобів РСЧА і німецько-фашистських та союзних з ними з'єднань за станом на 22 червня 1941 р. в смугі Київського особливого військового округу було відповідно таким: особовий склад — 1,2:1, гармати та міномети — 1,4:1, танки середні — 3,5:1, важкі — 5:1, літаки — 2,5:1 на користь радянських військ. Проте, не дивлячись на таку відчутну чисельну перевагу і героїзм воїнів, останні терпіли поразку за поразкою.

Неупереджений аналіз показує, що однією з основних причин такого плину подій була, як це не прикро констатувати, і значно ви-

ща ефективність німецького воєнно-оперативного командування. Йдеться, насамперед, про те, що вермахт широко застосовував так звані раптові концентричні наступальні операції: прорив оборони супротивника в найслабших місцях з наступним обходом укріплених ділянок, оточенням і знешкодженням військ останнього. При цьому головним завданням вважалося не захоплення населених пунктів (вони брались в облогу) чи фронтальний штурм оборонних споруд противника, а знищення його живої сили і озброєння. Командування ж багатьох частин РСЧА (як і раніше європейських армій) нерідко віддавало перевагу розташуванню своїх військ в лінію при обороні і лобовим атакам укріплених німецьких позицій, зокрема, в містах і селах, при наступі. Такий підхід призводив до поразок і численних невиправданих втрат. Вибудована в лінію оборона європейських чи радянських військ проривалась клиноподібними ударами ворога в найуразливіших ланках. Після цього механізовані з'єднання вермахту змикались глибоко в тилу військ, що захищались, і приступали до ліквідації останніх. Саме тому оборонні битви 1941–1942 рр. здебільшого велись радянськими з'єднаннями в різних оточеннях, у відриві від ін-

У 1941 році зосереджені на західному кордоні СРСР його військові угруповання за чисельністю і озброєнням не тільки не поступалися німецьким, але й суттєво перевершували їх.

ших військ, від баз і шляхів поповнення резервами і матеріально-технічного постачання, що само по собі значною мірою зумовлювало їх поразки.

До того ж очільники фронтів і з'єднань, як і найвищі військово-політичні керівники країн Європи і СРСР, через погано поставлену розвідку, а часто і через дилетантський підхід (відсутність у багатьох з них системної військової освіти і брак досвіду воєнних дій), нерідко помилялись у визначенні напрямів головних ударів ворога і виборі засобів та способів протистояння йому. Так, керівники радянського Південно-Західного фронту, як і Ставки Верховного Головнокомандування в 1941 р. вважали, що противник на початку війни головні сили зосередить на Львівському напрямі, і відповідно розташували війська фронту. Коли ж в дійсності виявилось, що головний удар вермахт завдав значно північніше, по найслабшій ланці оборони в смузі Південно-Західного фронту (в районі Луцька-Рівного) із прямим виходом на Київ і загро-

зою оточення радянських з'єднань в східній Галичині, Прикарпатті та на Поділлі, довелось під безперервними ударами ворога, зокрема, його авіації, несучи великі втрати, поспіхом перегрупувати їх.

Хоча і в 1941–1942 рр. ряд воєначальників відходили від застарілих трафаретів, домагались більш ефективної організації бойових дій підпорядкованих їм з'єднань. Так, генерал І. Петров замість розташування військ в благоденську лінію будував глибоко ешелонований захист своїх позицій при обороні Одеси і Севастополя, вміло використовував можливості місцевості, зокрема, для прикриття тилу водами Чорного моря, маневрував наявними дуже обмеженими резервами для відсічі ворогу на найбільш небезпечних напрямках. Ці міста були залишені тільки після наказів Ставки про відступ через її невміння організувати належне постачання оборонців та забезпечити їх евакуацію.

А скільки було зазнано невинуватих втрат при здійсненні наступальних операцій шляхом

лобових атак. На пропозиції щодо проведення наступальних дій за допомогою оточення ворожих військ Й. Сталін, як писав у своїх спогадах Г. Жуков, вимагав «скоріше відкинути противника з нашої території фронтальними ударами», бо був «не дуже впевнений в доцільності більш рішучого застосування операцій на оточення противника». Всупереч твердженням деяких авторів, Сталін і в перші дні війни ніде не ховався, а, як свідчать документи і спогади учасників подій, намагався активно діяти, спілкувався з воєначальниками, але нерідко разом з ними приймав невірні військово-оперативні рішення. І лише «до кінця 1943 р. радянські командні кадри збагатились новітнім досвідом стратегічного і оперативно-тактичного мистецтва...», зуміли «глибше зрозуміти і осмислити найбільш ефективні способи розгрому ворожих угруповань, до того ж з найменшими втратами людей, затратами матеріальних засобів».

Провісником звитяг стала по суті перша успішна в ході війни операція радянських військ на оточення противника під час Сталінградської битви, коли в «котел» потрапило 22 дивізії і ряд окремих частин фашистів. В ході знищення цього угруповання загальною чисельністю 330 тис. ворожих вояків, звільненням 18 грудня 1942 р. с. Півнівка Міловського району Ворошиловградської (нині — Луганської) області було покладено початок визволенню українських земель. В подальшому тактика оточення ворожих військ стала однією з основних оперативних форм воєнних дій радянських військ. Так, під час Корсунь-Шевченківської битви (січень-лютий 1944 р.) було оточено і знищено 10 ворожих дивізій і одна бригада, у Львівсько-Сандомирській (липень-серпень 1944 р.) — 8 фашистських дивізій та звільнено Львів, в Карпатсько-Ужгородській (вересень-жовтень 1944 р.) — 1-шу угорську армію і частину 1-ї німецької танкової армії та визволено останні українські міста Ужгород і Чоп тощо. Всього застосування операцій з оточенням дало можливість радянським військам розгромити понад 200 з'єднань ворога і звільнити від окупантів значні території, в тому числі і в Україні.

В ряді випадків повне оточення ворога не вдавалось здійснити, хоча це з урахуванням досвіду Сталінградської битви тепер передбачалось планами багатьох операцій. Але, боячись його, нацисти відступали. Так, загроза оточення при проведенні радянськими військами Белгород-Харківської операції змусила гітлерівців залишити Харків (серпень 1943 р.), під час Донбаської (серпень-вересень 1943 р.) — тікати з Донбасу, в ході битви за Дніпро (серпень-грудень 1943 р.) — відступати із Запоріжжя, Дніпропетровська, північної Таврії. Несподіваний удар 1-го Українського фронту з Лютизького напрямку в обхід ворожого угруповання в Києві обумовив визволення столиці України 6 листопада 1943 р. Охоплення з півночі і заходу ворожого угруповання під час Одеської операції (березень-квітень 1944 р.) дало можливість вибити окупантів з Миколаєва та Одеси.

Ефективним оперативним способом ведення військових дій став артилерійський наступ. Вперше його було застосовано під час Сталінградської битви, коли 10 січня 1943 р. в районі Котельниково понад 7 тис. гармат і мінометів разом з авіацією 55 хвилин обстрілювали ворожі позиції, а потім супроводжували вогневим валом наступаючі танки і піхоту на глибину до 1,5 км. Почали використовувати упереджуючий артилерійський удар. Так, під час Курської битви, в ході якої звільнили Харків (серпень 1943 р.), було здійснено вогневий наліт на німецькі війська, які приготувались до наступу. Їм було нанесено чималі втрати, розстроєно систему управління, що в значній мірі зумовило їх поразку.

Більш успішному управлінню підлеглими військами поряд з накопиченням відповідного, хоч і болючого, бойового досвіду відчутно сприяло і зміцнення засад єдиноначальності в РСЧА. Адже до 1943 р. в збройних силах СРСР діяло принаймні три вертикалі підлеглості: загальновійськові червоноармійці і командири підпорядковувались воєнному командуванню; політпрацівники — Головному політуправлінню, яке очолював заступник Голови Раднаркому і яке вважалося відділом ЦК ВКП(б); контррозвідники особливих відділів підпорядковувались НКВС. Працівники двох

останніх структур нерідко почували себе наглядчачами за командним складом армії, безцеремонно втручалися в їх діяльність, нерідко з дилетантських позицій намагались керувати військами, що надзвичайно глибоко впливало на хід військових дій. Так, начальник Головного політуправління РСЧА Л. Мехліс, який мав звання армійського комісара 1 рангу (прирівняне до загальновійськового звання «генерал армії»), прибувши 20 січня 1942 р. в якості представника Ставки на Кримський фронт, взяв всі важелі управління на себе, по суті «підім'яв» командуючого фронтом «тільки» генерал-лейтенанта Д. Козлова. Неп-

Л. Мехліс

При перевазі над противником в живій силі у 2, а артилерії — у 1,8 рази, три армії під керівництвом Мехліса були розгорнуті в один ешелон, що суттєво обмежувало їх можливості успішно протистояти контрударам противника.

професійні дії Мехліса призвели до провалу початого 27 лютого за його наказом і планом наступу, в ході якого наші війська здійснювали лобові атаки укріплених позицій противника і населених пунктів, втратили 225 тис. чоловік, хоча 13 радянським дивізіям протистояли всього 3 німецькі. Трагічно закінчилися тут і воєнні дії в травні 1942 р. При перевазі в живій силі в 2, в танках — в 1,2, в артилерії — в 1,8 рази три армії були розгорнуті під керівництвом Мехліса для наступу в один ешелон, що скорочувало глибину їх дії і різко обмежувало можливості протистояти за необхідності контрударам противника. Це призвело до катастрофи, причиною якої в наказі Ставки ВГК від 4 червня 1942 р. визначалось повне нерозуміння її представником і командуючим фронтом природи сучасної війни. В результаті було повністю втрачено Крим, був змушений припинити оборону і героїчний Севастополь. На жаль, подібні явища були непоодинокими і на інших фронтах.

Враховуючи такий гіркий досвід, з жовтня 1942 р. почали здійснюватись заходи по зміцненню єдиноначальності і підвищенню ролі та відповідальності військових командирів. Був скасований інститут комісарів і для політпрацівників були встановлені загальні для всьо-

го командного складу військові звання. При цьому, як правило, політпрацівники отримували нижчі військові звання ніж командири цих частин, що автоматично підпорядковувало перших другим. В квітні 1943 р. замість особливих відділів як структури НКВС у військах було створено Головне управління контррозвідки Наркомату оборони («Смерш»), працівники якого теж тепер одержували загальновійськові, а не спеціальні, як раніше, звання. А з січня 1943 р. для всіх структур особового складу армії були запроваджені нові загальні знаки розрізнення — погони.

Такі заходи розвивали ініціативу і давали більший простір застосуванню кращих якостей воєначальників. Так, нові очільники радянських військ в Криму і північній Таврії генерали І. Петров, А. Єрьоменко, Ф. Толбухін, які замінили безталанного Л. Мехліса і невдачу Д. Козлова, замість лобових атак укріплень противника застосували в 1943–1944 рр. значно ефективніші способи бою — обхід ворожої масивної оборони з наступним знищенням його оточених військ, що давало можливість в короткі строки і з найменшими втратами звільнити міста і села.

Володимир ШЕВЧЕНКО,
Доктор історичних наук

ДЕКРИМІНАЛІЗАЦІЯ:

чи потрібна вона, якщо злочини вчинено військовими службовими особами?

Останнім часом деякі народні депутати України пропонують внести відповідні зміни до ст.ст. 364, 364–1, ч.1 ст. 365 КК України, а також до низки статей розділу XIX «Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (Військові злочини)» Кримінального кодексу України (проект Закону «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України (щодо відповідальності за вчинення злочинів службовими особами з використанням службового становища)»). Але наскільки доцільними є такі нововведення?

На думку авторів законопроекту, в регулятивних законах ці права і повноваження військових службових осіб начебто визначаються в загальному вигляді. Автори також посилаються на відсутність належних, визначених законом методик обрахування матеріальних збитків при скоєнні вказаних злочинів.

Не вдаючись до аналізу доцільності та необхідності внесення запропонованих у вказаному законопроекті змін до статей 365, 367, 368 розділу XVII «Злочини у сфері службової діяльності» КК України, хотів би звернути увагу на те, що автори законопроекту № 9213 у статтях 410, 423–426 КК України фактично пропонують безпідстав-

но декриміналізувати ряд злочинних дій військових службових осіб, які спричиняють державі та Збройним Силам України збитки на сотні мільйонів гривень.

Так, наприклад, якщо статтею 423 КК України передбачено кримінальну відповідальність за незаконне використання військовою службовою особою транспортних засобів, споруд чи іншого військового майна, незаконне використання підлеглого для особистих послуг чи послуг іншим особам, а також інше зловживання владою або службовим становищем, вчинене з корисливих мотивів чи в інших особистих інтересах або в інтересах третіх осіб, якщо це діяння

заподіяло істотну шкоду, то законопроектом пропонується встановити кримінальну відповідальність вказаних осіб лише за незаконне використання військовою службовою особою підлеглого для особистих послуг чи послуг іншим особам.

Постає питання: невже незаконне використання військовою службовою особою транспортних засобів, споруд чи іншого військового майна перестало спричиняти матеріальні збитки, підривати авторитет держави, Збройних Сил України? Щороку, на жаль, військовими прокуратурами таких кримінальних справ розслідується десятки.

У статті 426 КК України «Бездіяльність військової влади» пропонується залишити кримінальну відповідальність лише за «Умисне неприпинення злочину, що вчиняється підлеглим, або не порушення військовою службовою особою, яка є органом дізнання, кримінальної справи щодо підлеглого, який вчинив злочин».

Інше умисне невиконання військовою службовою особою дій, які вона за своїми службовими обов'язками повинна була виконати, якщо це заподіяло істотну шко-

ду, кримінальної відповідальності, на думку авторів, ця особа не повинна нести. Частина 1 ст. 424 КК України «Перевищення військовою службовою особою влади» пропонується взагалі виключити. Звертає на себе увагу також пропозиція авторів щодо пом'якшення мір покарання за вчинення окремих вищевказаних злочинів. Так, в частині 2 ст. 425 КК України «Недбале ставлення до військової служби, що потягло спричинення тяжких наслідків» термін покарання за скоєння злочину зменшено з «від 3 до 7 років» до «від 2 до 5 років».

Перед тим, як детально проаналізувати недоцільність внесення змін до ст. 425 КК України, хотів би звернути увагу на те, що в грудні 2010 року, виступаючи на колегії Генеральної прокуратури України Президент України Віктор Янукович поставив вимогу перед керівництвом Прокуратури, Міністерства оборони України щодо необхідності зміцнення правопорядку у Збройних Силах України, рішучої боротьби з посяганням на державне військово майно, на посилення боротьби з хабарництвом, військовими службовими злочинцями, тощо.

Згідно з показниками роботи військової прокуратури Київського гарнізону, у поточному році більшість із направлених до суду 43 кримінальних справ — це справи про хабарництво, розкрадання військового майна та техніки, скоєння військових службових злочинів. У той же час не призупиняється і боротьба з нестатутними взаємовідносинами, порушеннями Статутів Збройних Сил України, правил поведінки зброєю.

Переконаний: існує чимало аргументів, які засвідчують недоцільність внесення будь-яких змін до ст. 425 КК України, її декриміналізації при нинішньому стані із збереженням майна, техніки, зброї у Збройних Силах та в інших військових формуваннях України.

Дійсно, кількість кримінальних справ, направлених військовими прокуратурами до суду за ст. 425 КК України, останнім часом зменшилась. Так, якщо у 2006 році таких кримінальних справ до суду було направлено 44, то за 9 місяців 2011 року — лише 18.

Усього протягом 2001–2011 років військовими прокуратурами

Автори законопроекту № 9213 пропонують безпідставно декриміналізувати ряд злочинних дій військових службових осіб, які спричинили державі збитків на сотні мільйонів гривень.

Центрального регіону України підтримано державне обвинувачення у 94 кримінальних справах за ст. 425 КК України. Виправдувальних вироків за вказаними справами не було. Більшість із спричинених державі матеріальних збитків відшкодовано саме під час досудового слідства та судового розгляду справ.

Не хотілось би при цьому посилятися в якості аргументу на збереження вказаної статті Кримінального кодексу України в нинішньому вигляді на кримінальні справи стосовно військових службових осіб, які були притягнуті до кримінальної відповідальності за ст. 425 КК України і понесли покарання за бездіяльність військової влади, що призвело до вибухів та тяжких наслідків на арсеналах боєприпасів поблизу м. Лозова Харківської області, м. Артемівськ Донецької області, с. Новобогданівка Запорізької області. Але виключати повторення подібних випадків, на жаль, не слід.

У поточному році військовою прокуратурою Київського гарнізону до суду направлено 4 кримінальні справи за ст. 425 КК України стосовно 4 військових службових осіб, внаслідок службової недбалості яких державі спричинено збитки на загальну суму близько 1 млн грн. На даний час у провадженні прокуратури гарнізону перебуває ще 2 кримінальні справи, в яких збитки державі сягають понад 9 млн грн.

Це, зокрема, кримінальні справи за фактами недбалого ставлення до військової служби з боку військових службових осіб Київського КЕУ, Макарівської та Васильківської КЕЧ району.

Військовою прокуратурою Житомирського гарнізону до суду направлено кримінальну справу стосовно начальника служби паливно-мастильних матеріалів однієї з військових частин офіцера Ф., внаслідок недбалого ставлення до служби якого сталася нестача 123510 літрів пального на суму близько 800 тис. грн.

При цьому всі засуджені у вказаних справах визнали заявлені щодо них прокурором позови, приймали заходи до відшкодування спричинених державі матеріальних збитків як під час досудового слідства, так і в суді. І це не випадково. По-перше, відшкодування збитків враховується судом при призначенні покарання. По-друге, виконуючи вимоги кримінально-процесуального законодавства, керівництва Головного управління військових прокуратур, військового прокурора Центрального регіону України слідчі військових прокуратур вживали заходів до відшкодування завданих державі збитків, своєчасно накладали арешт на майно обвинувачених (машини, квартири, грошові вклади, побутову техніку) у розмірі спричинених збитків.

Впевнений, що без вжиття таких заходів, порушення кримінальних справ, пред'явлення та розгляду цивільних позовів одночасно з кримінальною справою відшкодувати державі в короткі строки багатомільйонні збитки не вдалось би.

При призначенні покарання засудженим обов'язково враховувалось відшкодування спричинених збитків, у необхідних випадках ставилось питання про позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю.

Як покаже практика, розгляд цивільних позовів у судах стосовно звільнених в запас колишніх військових службових осіб про відшкодування збитків, завданих нестачами майна, триває роками та й збитки у більшості випадків відшкодовуються в неповному обсязі.

Підводячи підсумок, вважаю, що будь-яких змін розділ XIX Кримінального кодексу України в частині декриміналізації злочинів, скоєних військовими службовими особами, в даний час не потребує.

Підполковник юстиції Ігор КОВАЛЬ,
заступник військового прокурора
Київського гарнізону

КРОК ДО ЗІРОК

7 листопада цього року легендарному конструктору авіаційної та ракетної техніки Михайлу Янгелю виповнилося б 100 років

Сучасні досягнення української ракетної промисловості добре відомі. Серед них — сімейство найбільш потужних у світі бойових ракетних комплексів з важкими міжконтинентальними балістичними ракетами (МБР) Р-36 «Воєвода» (більш відомий як «Сатана») та її цивільні варіанти — унікальне за своєю надійністю сімейство ракет-носіїв (РН) «Циклон»/«Дніпро». Нарешті, це й загальновідома РН «Зеніт», без якої було б просто неможливо здійснення проекту міжнародного морського плавучого космодрому «Sea Launch» («Морський старт»)… Втім, менш відомо інше: з чого все це починалося? Як сформувалася дніпропетровська «ракетна школа», що по праву вважається однією з кращих не тільки на «пострадянському просторі», але й в усьому світі?

Історія «Південного старту» — Дніпропетровського ракетно-космічного центру, що нині включає в себе цілу низку державних підприємств України, почалася більше 60 років тому — 9 травня 1951 р., в 6-ту річницю перемоги СРСР над нацистською Німеччиною. Саме тоді вийшла секретна Постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про передачу Міністерству озброєння Союзу РСР Дніпропетровського

автомобільного заводу»… А вже 1 червня 1951 р. міністр озброєння СРСР генерал-полковник Дмитро Устинов підписав наказ про початок підготовки до серійного виробництва на Дніпропетровському машинобудівному заводі виробу під індексом 8А11 — «балістичної ракети далекої дії» (БРДД) Р-1.

Одночасно з виробництвом БР наземного базування «корольов-

ської» розробки на «Південмаші» почав формуватися й власний конструкторський центр. Ще в лютому 1952 р. тут створюється відділ головного конструктора (ВГК), який вже у лютому 1953-го одержав перше самостійне завдання — розробити БР нового покоління Р-12 (SS-4 Sandal). А ще через рік — у квітні 1954-го — ВГК заводу №586 був перетворений у самостійне Дослідно-конструкторське бюро №586 Міністерства оборонної промисловості СРСР.

9 липня 1954 року його керівником було призначено Михайла Кузьмича Янгеля, якому 7 листопада виповнилося б 100 років від дня народження. Незмінним головним конструктором і начальником КБ «Південне» він залишався аж до своєї передчасної смерті в жовтні 1971 р. (головний конструктор помер від п'ятого інфаркту, не доживши всього двох тижнів до свого 60-річчя).

Майбутній головний конструктор ДКБ-586 народився 7 листопада (25 жовтня за «старим стилем») 1911 р. у селі Зирянова Іркутської губернії (нині це Нижнєлімський район Іркутської області) у багатодітній селянській родині. В 1926 р.,

Михайла Янгеля поправу вважають «хресним батьком» ракетних комплексів з важкими міжконтинентальними балістичними ракетами «Воевода» (більш відомі як «Сатана»).

закінчивши 6-й клас, переїжджає в Москву до брата. Після закінчення семирічки вступає до фабрично-заводського училища, працює помічником майстра текстильної фабрики в місті Червоноармійськ Московської області.

В 1931 р. Михайло Янгель вступає до Московського авіаційного інституту, який і закінчує з відзнакою в 1937 р. Ще у 1935-му Михайло Янгель починає працювати в ДКБ найвідомішого радянського авіаконструктора Миколи Полікарпова. У березні 1944 р. його призначають виконуючим обов'язки головного інженера дослідницького заводу ДКБ Артема Мікояна. Потім (із січня 1945 р.) — провідний інженер у ДКБ Володимира Мясішева. У травні 1946 р. Михайло Кузьмич отримує призначення в Міністерство авіаційної промисловості СРСР, де працює до 1948 р., коли знову відправляється на навчання у Академію авіаційної промисловості.

По її закінченні Михайло Янгель стає начальником відділу систем керування Спеціального конструкторського бюро (ДКБ Сергія Корольова) Державного Союзного головного НДІ №88 Міністерства озброєння і вже в 1951-му він — заступник Сергія Павловича. Саме в цей час Янгель приступив до розробки своєї першої БР на висококипячих компонентах палива — Р-11.

За свідченням колег, Янгель був чудовим конструктором, талановитим організатором і при цьому залишався інтелігентною й доброю людиною. От як описують його стиль роботи конструктори наземного устаткування для ракетної техніки Всеволод Соловйов і Микола Кожухов: «Імпонував своєрідний характер ведення нарад Михайлом Кузьмичем: основне повідомлення з питання, що розглядалося, піддавалося всебічному обговоренню з підтримкою й критикою, причому сам він обмежувався окремими репліками й ніхто його думки ще не знав. Усе це проходило в живій творчій атмосфері, без надриву й диктату. Учасники

не були подавлені його авторитетом, не боялися висловлювати свою думку. Нарада закінчувалася конкретним мотивованим висновком або рішенням, що Янгель формулював особисто».

Із призначенням Михайла Янгеля у Дніпропетровську помітно активізувалися власні розробки.

У 1955–1958 рр. тут була виконана значна частина робіт зі створення ракетного комплексу для підводних човнів (РКПЧ) Д-2, що включали у свій склад другу (після Р-11ФМ) у СРСР і третю у світі балістичну ракету підводних човнів (БРПЧ) Р-13. Комплекс виявився вдалим і перебував на озброєнні ВМФ СРСР в 1961–1973 рр.

Але справді етапною для ДКБ і заводу стала балістична ракета середньої дальності Р-12. Це була перша БР, спроектована силами винятково КБ «Південне». Крім того, Р-12 стала першою радянською ракетою, оснащеною вже навіть не ядерним, а термоядерним боезарядом.

Вже згодом на базі Р-12 була створена двоступінчаста легка РН 63С1 («Космос»), що фактично стала першою у світі конверсійною РН шахтного старту. 16 березня 1962 р. вона уперше вивела на орбіту супутника Землі космічний апарат ДС-2 №1. Так почав функціонувати перший розроблений у КБ «Південне» супутник, що одержав назву «Космос-1» і став первітком величезної однойменної програми космічних досліджень.

І надалі Михайло Янгель неухильно дотримувався лінії на те, щоб створювані ДКБ-586 рідкопаливні ракети були «носіями подвій-

ного призначення» (як бойовими, так і космічними). Саме так з'явилися знамениті «ракетні дуети»: БРСД Р-14 (SS-5 Skean/«Кинджал»)/РН сімейства «Космос-3» й «Інтеркосмос»; МБР Р-36 (відомі також, як SS-9 Scarp/«Ескарп» й SS-18 Satan/«Сатана») і РН серії «Циклон», нарешті — проект надпотужної (стартовою масою близько 1500 т) одночасно бойової й наукової орбітальної ракети Р-56 (як знати — якби перевага була віддана їй, а не свідомо приреченому на неуспіх проекту РН Н-1 ДКБ Сергія Корольова, радянська пілотована експедиція на Місяць, напевно, відбулася б; причому, можливо, навіть раніше американців...).

До речі, принцип «подвійного призначення» був використаний і спадкоємцями Янгеля на посту керівника КБ «Південне». І хоча у зв'язку з розпадом Радянського Союзу й зміною обстановки у світі частину військових і цивільних проектів КБ «Південне» і ВО «Південмаш» довелося згорнути, у КБ і на підприємствах галузі вірять: українські РН мають перспективу і ще не раз покажуть себе з найкращого боку. У тому числі й тому, що традиція «гнучкого застосування», далекоглядно закладена Михайлом Янгелем у виробі «Південмашу», як і раніше живе у новітніх конструкціях.

Сергій ГОНЧАРОВ

МАНДРИ ДО ВІЙСЬКА РАЗОМ ІЗ «ВІЙСЬКОМ»

Колектив редакції Центрального друкованого органу Міністерства оборони України — журналу «Військо України» вже декілька років поспіль долучається до проведення інформаційних заходів для молоді. Один з них — «Мандри до війська разом із «Військом» присвячений двадцятій річниці Збройних Сил України.

Ідея проведення подібних заходів для юнацтва призовного та допризовного віку належить викладачеві предмету «Захист Вітчизни» Київського технікуму готельного господарства Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України Олександрю Городецькому. Колишній військовий переконаний, що зустрічі студентів із військовослужбовцями віч-на-віч та знайомство з технікою, побутом і життям захисників Вітчизни ніколи не зрівняються із лекціями в аудиторіях.

Оскільки черговий захід присвячено двадцятій річниці Збройних Сил України, то й частину для відвідин обрано не випадково, адже вона одна із кращих у військах, які справедливо вважають елітними.

«...Αάναι όίεε — ςάο:έοδύ αίδαί!» Í αί άάί έί-
αεί =οά οάε αεηε³α. Αεά ίί-ní οααεί ύίί ό έίαι
ςόίςοί ³οε ί άί³ αίί ní ίαεά ί ίάίδταε αί 95-; ίέδ-
ί ί; άάδñ ίά:έυί ί; άεάάάε δαςίί ³ς αεδδί αείί
«Α³ένυεί Οεδα;ίε». Ι έ ίίςί αείί έέεñυ ς ίά-
ςάε:αείί ά³ά:αεάοςίεί έ οά ά³άάαείεί έ αί-
ίαι έ, ύέ³, ύίδαςο, δίαέυ:έ έδίε ό αεάέεδίο ά-
ςίαι ρ, έεάαρου άέέέέ αίε³. Α ίά ίί³άίά ςά-
οάί ίά έίαεί. Οά ίαεά³έυοά ί αίά άδαςέεά ά-
άά ίάδαςοά — 12 έ³είαδαί ³α, ά ύά ςάδύ, ³ί οά
ní ύδυαεί ίύ, ςάάέñ ό ίίάίñ ό άέ³ί ³δοάάί ³
άάηαι όί έέ ίάñ ίά níά³ ί αεάά ní ³έυέέ αε, ní ³έυ-
έέ άααέδύ níαι ...» — Οάέ ίί έñάεά άεάñί³ ά-
αεί ίύ Ι άδ'ύίά Δίςά³ούεά.

«95-та окрема аеромобільна бригада 8-го армійського корпусу Збройних Сил України є кузницею мужності і звитяги воїнів-десантників, — розповідає студентам технікуму заступник командира 13-го окремого аеромобільного батальйону з виховної роботи майор Юрій Петровський. — Вже за роки незалежної України військовослужбовці частини неодноразово виявляли героїзм за різних обставин. Понад 800 військовослужбовців бригади нагороджені орденами та медалями.

Захоплення на обличчях юнаків і дівчат викликала розповідь про вчинок молодшого сержанта служби за контрактом Василя Мельникова. За порятунок парашутиста-новачка він сплатив най-

«...Β ύάñέέάά, ά³ά όίαι, ύί ό ίάñ⁰
οάέ³ ά³άάαεί³ οέίί⁰, ύέ³ ί άρου
ά³ένυείάέέ άεςέ³έ ίά ά³δςέέ, ί³α ά
Αί άεο³ οά⁰ άδñί³ αένυέεο έδα;ί άο.
Αοαά ní ίάίάέέñυ ςάάίάαεί³ οά
οάεαέ³ ά³; ί³άδίςά³έο ί³α :άñ
ίάδ:αέυί ί; ίί άδα³; ς άεςίέάί ίύ
ςάδó:ίέέ³α. Αοί άρ, ά δας³ ί ύδαάε
ίάñ άόάά έίί ό ςάέñοέοδ...» —
άάάα⁰ Ι άδαέ³υ ρ δ:άί έί.

вищу ціну — власне життя, за що Указом Президента України від 20 лютого 2003 року №145/2003 йому присвоєно звання Герой України та нагороджено медаллю «Золота Зірка» (посмертно).

Цього разу до частини завітали 160 студентів Київського технікуму готельного господарства, державного вищого навчального закладу 1-го та 2-го рівнів акредитації. Серед них — майбутні правознавці, туроператори та економісти. Для них це була перша й незабутня зустріч з армією своєї держави. Про традиції крилатої піхоти студенти дізналися з фільму, який люб'язно продемонстрували господарі. А далі — навчальна операція з визволення заручників, здійснена миротворчим спецпідрозділом. Цікаво, що з 1994 року і дотепер військовослужбовці бригади постійно беруть участь у міжнародних операціях з підтриман-

«...І адор, ці адасеі, оа =епіоіа. В аааааа, ці оаеіі і ідуаіе ееор о о³еуі ао оа іа і адааао. І іо³ і іеаціа³ аепоіі е і діоан³ іі ае³а а³епіеі-аі; пі даае. Аеа і аеаііаі³ оа – і іаеаа³ноу пай іі о аіоідеі одену аі пі дааае іу; саді; а³а-оде, уе еааеоду, іі і³оу. А іа і е піоііадаооаа-еену³ с пі дааае і ііааоіі. І іо³ аоа і іеаціаеі аепоіі і деаіодо-андеі е. А³епіеіаі і осеаі ое і³ае саеіеаеі і аі аоое саааеі а³і е-і е пай;е аадэаа³. І е іаа³оу і ііа³ааеі с аі; іа і а іаі³е іаеуі³. І е сдітсї о³е, аа і даааа, а аа адаоі у о дісі іа³ауо аеодіае³но³а і ді оеда; і-пиео аді³р. І аі іааіоааеі аоаа пеоіі. і упі, і еі і іоіі. Асаа-е³ аеу оіаі, іа оа сдітсї о³е, одааа пай іі о і іаоааое а аді³; І ііаеп-оі а і іа і а³ іаа³оаі³ поадаі оеі е діс³уеені...» – Оае а³адаідеа і і-аа-аі а і еаа Дуаоі.

ня миру по всьому світі. А також обмінюються досвідом з іноземними колегами під час спільних міжнародних навчань.

Та по-справжньому запалали очі у юних гостей тоді, коли їм дозволили власними руками відчутися вагу й міць озброєння, яким захищають нашу Вітчизну. І дівчата виявляли інтерес не менший, а іноді навіть і більший, ніж хлопці. Тож емоції лише наростали.

Наступне дійство — виступ спеціальної групи з рукопашного бою. Натреновані десантники підводились після вдало проведеного прийому спаринг-партнера швидше, ніж дівчатка встигали розплющити очі, прикриті рукою. А Яна Білоус, майбутній бухгалтер, поцікавилась, яким чином можна потрапити сюди служити за контрактом.

Найменша різниця у віці між військовослужбовцями та студентами — три роки. Цей факт дозволяє їм не лише легко знаходити спільну мову, а й демонструє, наскільки армія здатна зміцнити характер, сформувати світогляд, виховати з учорашнього підлітка цілеспрямовану особистість.

Студенти мали змогу й відверто поговорити про службу з українськими десантниками, адже саме того дня урочисто відзначався День частини.

Найвищу оцінку воїнам дала викладач інформатики технікуму Лариса Хрущ: «Діти побачили армію наживо, а не її викривлене відображення з телевізора. Нас є кому і є чим захищати. Головне, є люди, щиро віддані справі свого життя».

За словами і керівників, і дітей, байдужих не залишилось. Хтось говорив про техніку, комусь до душі припала бойова робота спецгрупи, а дехто захопився рукопашним боєм. Але головне, безперечно, емоції, якими сяяли очі та обличчя юнаків і дівчат! Це вже не проста цікавість, а справжнє захоплення військовою службою, українським військом та своїми захисниками.

Володимир КОСЕНКО

«...І а оаеііо і іаеіа аоіі а³а-оде е паяа а³епіеіаір ераеі ір са еаді іі ааеіа, аеа саоі сао-аіо³а оіоіаі адао³а і іаадоаа і а-іа аі дааеуі іно³... Веа а садіі-еаі іу о аі³о і депоіі³о аеіеіа-еа пееа оа і оаі³ноу а³епіеіаеі і³а а-аі аепоіі о діса³оааеуі і; адіі е. Сааааеіу а, о і ео піо³еу-еі пі даа³ і ауі аауоі а-аі іа уеі-оіну піоааі о³а. Аеа а і³, аі і і³ааіооааеі оаіаеі аепоіі і деаіодо оа і іеаціа³ аі. Оіі о³ аі еіаоааеі і е і еді оа аіеіі і, іаа³оу а³а-оде паяа а-андеі ір а³епіеіаіаі еіеаеоао... С іаеіі пі-оаі с а-андеі ір – ааеіеаа і іа³у аеу іаотіаі саааеуі іаі дісаеоіо уе ііаепіоіоае... І с і³с³оа, аеа-еу-еіу іа аіаііі аа, аоа і іаоааеі і аі уоу сааеаеіо ііеаао³а. І³а саоіеі о³аі іаі а³і іо, с доіір іа пад³ і е ауеаааеі о еі, ооі са-аеі оа о Адоа³е па³оіа³е, і пуйа-і³оі і саепіі еаі іаоі; Ааоіе³ауеі е...» – С оаеіі е аоі еаі е саеіеаеі Аеіоіі ео Аа і іа Нааа.

ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА:

чи здолає вона «смугу перешкод» за відсутності належного фінансування?

Кожен громадянин нашої держави має бути впевненим: українські військові зможуть надійно захистити свій народ у разі загрози. Для цього вони повинні бути не тільки добре навчені та озброєні, а й фізично загартовані.

Саме фізична підготовка завжди була і залишається одним з основних предметів бойової підготовки, важливою і невід'ємною частиною військового навчання і виховання особового складу Збройних Сил України, ефективним засобом підвищення його боездатності. Часу, виділеного на її проведення, цілком достатньо. Але система фізичної підготовки Збройних Сил України стикається з проблемами, які заважають виконувати заходи бойової підготовки у повному обсязі.

Недостатнє фінансування призвело до того, що за останні 10 років матеріальне забезпечення (наявність спортивного інвентарю та майна) незадовільне. Щороку на це виділялося близько півмільйона гривень при мінімальній потребі у 5–6 мільйонів. Саме такі кошти необхідні для підтримання навчально-спортивної бази в робочому стані та проведення спортивних заходів. На сьогодні у Збройних Сил України близько тисячі об'єктів навчально-спортивної бази: це

спортзали і басейни, стадіони, спортивні містечка та майданчики. Більшість з них потребує реконструкції та капітального ремонту. Як наслідок — не проводяться змагання з кількох видів спорту. Згорнуто програми підготовки збірної команди Збройних Сил України з військового пентатлону.

Актуальними, потребуючими системного вирішення питаннями у галузі фізичної підготовки є розробка нормативних документів відповідно до концепції розвитку Збройних Сил України; підвищення якості підготовки фахівців; науково обґрунтований розвиток спеціальної фізичної підготовки; фінансове стимулювання військовослужбовців з введенням надбавок до посадового окладу в залежності від їх спортивної підготовленості та виконання нормативів; розробка правової бази щодо заохочення особового складу. Розв'язання цих проблем надасть поштовху для підвищення рівня підготовленості молоді призовного віку, сприятиме фінансуванню заходів спортивно-масової роботи за рахунок державних коштів і орендних надходжень кожної військової частини, організації, установи, удосконаленню навчальної та матеріально-технічної бази, відновленню проведення чемпіонатів Збройних Сил України з військово-прикладних видів спорту.

Значний крок вперед був зроблений наприкінці 2009 року з введенням в дію нової Наставови з фізичної підготовки, в якій деталізувалася організація фізичної підготовки у військових вищих навчальних закладах, вводилося поняття спеціальної фізичної підготовки та нові військово-прикладні вправи. Однак протягом двох років, що минули, ми зрозуміли необхідність перегляду програм, уточнення переліку і змісту вправ за їх практичною військово-професійною орієнтацією.

Одним з найважливіших завдань став розвиток спеціальної фізичної підготовки та її складової — рукопашної підготовки військовослужбовців. Уміння вести рукопашний бій додає впевненості у своїх силах, підтримує емоційно-вольовий настрій, зміцнює дисципліну в підрозділах.

Разом з тим, наявний рівень підготовленості військовослужбовців

Існуючий рівень володіння прийомами рукопашного бою серед військовослужбовців вказує на неефективну підготовку особового складу.

до рукопашного бою вказує на низьку ефективність підготовки особового складу частин.

Теоретична база рукопашної підготовки потребує врахування її різних положень у системі фізичної підготовки військ, що дозволить конкретизувати підготовку до рукопашного бою в сучасних умовах. Необхідно розробити окремий документ з рукопашної підготовки, який розкриє методику цієї системи, визначить завдання рукопашної підготовки для всіх родів військ ЗС України, які мають враховувати специфіку їх бойової та навчально-бойової діяльності. Результати досліджень свідчать про невідповідність обсягів навчального часу, який виділяється на рукопашну підготовку для військовослужбовців різних категорій, спеціальностей та вікових груп військовослужбовців ЗС України. Доведено, що 160–180 годин на рік є мінімально необхідними для рукопашної підготовки військовослужбовця будь-якої категорії, групи, спеціальності і визначається доцільним у плануванні бойової підготовки на кожний навчальний рік.

Важливим у сучасному розвитку фізичної підготовки є посилення взаємодії між військами та військовими навчальними закладами. Для підвищення мотивації курсантів і слухачів військових навчальних закладів до занять спортом є доцільним юридично закріпити модульно-рейтингову систему оцінки.

Практика військ висуває нові вимоги до навчання фахівців фізичної підготовки. Насамперед вони повинні бути військовими професіоналами, спроможними за обмежений проміжок часу підготувати особовий склад до виконання завдань за призначенням, повинні знати, які завдання стоять перед військовою частиною і вміти організувати підготовку особового складу належним чином. На жаль, в Україні не існує окремого спеціалізованого військового навчального закладу, який би готував спеціалістів за напрямком теорії і організації фізичної підготовки військ. Фахівці цієї дисципліни проходять первинну підготовку в академії Сухопутних військ в Одесі. Офіцери, які мали інші спеціальності, але були призначені на посади начальників фізичної підготовки частин,

звичай, мають спортивні розряди, у кращому випадку звання «майстер спорту України», отримали диплом фахівця фізичного виховання у цивільному закладі або проходять навчання у такому закладі на момент призначення на відповідну посаду. Подальшої спеціалізації і поглиблення знань щодо специфіки фізичного удосконалення в Збройних Силах України керівними документами не передбачається. Аналіз укомплектованості кадрами та якісної характеристики спеціалістів за 2010 рік свідчить про збільшення кількості офіцерів, які займають посади за військово-обліковою спеціальністю «фізичне виховання» та мають цивільну спеціальну освіту. Так, серед начальників фізичної підготовки та спорту частин кількість таких офіцерів складає 52,9 відсотка, а серед викладацького складу військово-навчальних закладів спеціальну освіту має 63,4 відсотка.

Крім цього, наказом Міністра оборони України від 30 грудня 2009 року «Про затвердження Настанови з фізичної підготовки у Збройних Силах України» передбачено, що у військових частинах, де відсутня штатна посада начальника фізичної підготовки, призначається позаштатний начальник. Інколи ці люди не мають належних фахових навичок. Вирішення проблеми вбачається у створенні та розвитку курсів підготовки та підвищення кваліфікації, наприклад, на базі провідного вищого навчального закладу Збройних Сил — Національного університету оборони України. Зростання офіцера у військових званнях і посадах повинно відображати становлення і розвиток справжнього спеціаліста своєї справи. Часто самостійної підготовки для цього замало. Підвищення кваліфікації на курсах забезпечить своєчасну адаптацію фахівця до визначених функціональних обов'язків, здобуття нових знань, вмінь та навичок, обмін досвідом при тривалому перебуванні на одній посаді.

Таким чином, аналіз проблематики фізичної підготовки у Зброй-

них Силах України свідчить, що підвищення її ефективності полягає у внесенні обґрунтованих змін та доповнень у Настанову з фізичної підготовки та деякі документи з бойової підготовки, розробці Керівництва з рукопашної підготовки, вдосконалення підготовки фахівців.

Не є таємницею, що рівень фізичної підготовленості більшості молодого поповнення не відповідає вимогам військової служби. Тому треба звернути увагу на прикладну фізичну підготовку як важливу частину предмета «Допризовна підготовка» і основного елемента навчання та виховання юнаків — майбутніх військовослужбовців Збройних Сил України. Потрібно, щоб учні-допризовники набули фізичної загартованості, необхідної для оволодіння зброєю та бойовою технікою і перенесення навантажень, нервово-психічних напружень, несприятливих чинників бойової діяльності.

Полковник Олег ЧЕРНЯВСЬКИЙ,
начальник управління фізичної підготовки Центрального управління підготовки та повсякденної діяльності військ (сил) ЗС України

«Ми до меча прирівняли перо»

20 років тому — 11 жовтня 1991 року — Верховна Рада України надала газеті «Народна армія» статус Центрального друкованого органу Міністерства оборони України

народна АРМІЯ

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДРУКОВАНИЙ ОРГАН МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Історія газети, правонаступником якої став Центральний друкований орган Міністерства оборони України — газета «Народна Армія» розпочалася у роки Великої Вітчизняної війни. 21 липня 1943 року, на підставі директиви штабу Сталінградського фронту, була заснована газета цього військового формування «Сталинградец». Першим місцем її дислокації став населений пункт Бекетовка.

23 жовтня 1943 року видання змінює назву на «Ленинское знамя» і згодом стає газетою Київського військового округу. З 10 листопада 1943 року до 15 січня 1944 року газета дислокується у місті Чернігів, а з 16 січня 1944 року — у столиці України Києві.

У повоєнний період журналісти активно висвітлюють життєдіяльність Радянської Армії, беруть участь в усіх широкомасштабних навчаннях, що проводяться на території Київського військового округу.

З липня 1962 року по січень 1964 року група офіцерів редакції перебувала на Кубі, де виконувала завдання з формування редакції газети «На боевом посту».

З травня 1986 року, після аварії на Чорнобильській АЕС, журналісти «Ленинського знамени» щодня виїздили в

район аварії, звідки повідомляли читачів про хід ліквідації її наслідків, самовіддану і героїчну працю військовослужбовців і цивільних фахівців.

У грудні 1988 року, після землетрусу у Вірменії, військові журналісти виїздили у відрядження до потерпілих від стихії міст Спітак, Ленінакан, Пушкін, звідки надсилали матеріали про допомогу вірменському народу.

З набуттям Україною незалежності та створенням Збройних Сил України правонаступницею «Ленинського знамени» стала газета «Народна Армія».

11 жовтня 1991 року Верховна Рада України надала їй статус Центрального друкованого органу Міністерства оборони України, а 5 грудня 1991 року Державний комітет України по пресі зареєстрував «Народну Армію» і видав їй відповідне свідоцтво. 13 січня 1992 року особовий склад редакції на чолі з її головним редактором підполковником Василем Біланом склав Військову присягу на вірність українському народові.

За роки незалежності журналісти газети брали активну участь у процесі реформування та розвитку Збройних Сил України. Значна увага приділялася висвітленню підготовки військ, військового міжнародного співробітництва, соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей, економічної діяльності та конверсії, питань військової історії, культури та спорту, військово-патріотичного виховання молоді.

За 20 років існування Центрального друкованого органу Міністерства оборони України — газети «Народна Армія» працівники видання продемонстрували відданість принципам військової журналістики — патріотизму, демократичності, чесності, компетентності, відстоюванню ідей державності. Нині газета посідає гідне місце в національному інформаційному просторі, всебічно висвітлює життєдіяльність Українського війська, сприяє реалізації інформаційної політики держави у Збройних Силах України.

Міністр оборони України Михайло Єжель: «Українські військові журналісти завжди на передовій, в окопах разом із солдатами!»

Глава вітчизняного оборонного відомства Михайло Єжель привітав журналістів видання «Народна армія» з нагоди 20-ї річниці з дня надання газеті статусу Центрального друкованого органу Міністерства оборони України.

З нагоди ювілею Центрального друкованого органу Міністерства оборони України також пролунали привітання Прем'єр-міністра України Миколи Азарова, Голови Верховної Ради України Володимира Литвина, начальника Генерального штабу — Головнокомандувача Збройних Сил України генерал-полковника Григорія Педченка, командувача Сухопутних військ Збройних Сил України генерал-полковника Генадія Воробйова, тимчасово виконуючого обов'язки голови Державного комітету телебачення та радіомовлення України Анатолія Мураховського, голови Національної спілки журналістів України Ігоря Лубченка та голови Київської спілки журналістів Михайла Сороки.

Полковник Валерій Король (Головний редактор газети «Народна Армія» з грудня 1999 до жовтня 2004 року)

Відомий вислів стверджує, що газета живе один день. Відносно сьогодні він абсолютно правий. Життя стрімко лине вперед, щоденно відбуваються нові події, про які своїм читачам повідомляють газетярі.

Однак з точки зору історії газета живе завжди. Просто вона переходить в іншу категорію — історичних документів. Артур Шопенгауер казав: «Газети — секундні стрілки історії». І ці стрілки в години історичних вимірів переводять дописувачі газети.

«Народна Армія» відраховує відлік історії Збройних Сил України з 1991 року. Цьогоріч вона відзначила своє двадцятиліття. Достатньо погортати сторінки видання, щоб

відчутти живий подих подій цих років. Боротьба за саме право існування українського війська, приймання присяги на вірність Вітчизні, повернення на батьківщину тисяч військовиків із просторів колишньої «необ'язної Родины», становлення Збройних Сил, перші навчання, удосконалення військового вишколу, проблеми безквартирних, розподіл Чорноморського флоту тощо — це не просто теми.

Мені випало працювати із зрілим журналістським колективом «народоармійців». З Олегом Вачаєвим, Віктором Швирьовим, Олегом Махном, Валентином Дмитрієвим, Олексієм Трубіциним, Володимиром Воронковим, Сергієм Зягьєвим, Володимиром Вирвою, Романом Драпаком, Русланом Ткачуком газета робилась легко і цікаво. Згодом до цієї когорти додалися моло-

— Двадцять років тому Верховна Рада України надала газеті «Народна армія» статусу Центрального друкованого органу Міністерства оборони України. Тоді газета фактично стала першим підрозділом Збройних Сил незалежної України, — зазначив, вітаючи колектив «Народної армії», Міністр оборони України Михайло Єжель.

Глава оборонного відомства підкреслив, що з огляду на час, який минув відтоді, важко переоцінити суспільну значущість проведеної роботи. Сьогодні, перебуваючи на інформаційній передовій і розповідаючи про процеси розбудови нашої держави та її Збройних Сил, центральне видання Міністерства оборони України формує громадську думку, популяризує військову службу та виховує справжніх патріотів.

— За роки, що минули, «Народна армія» насправді стала народною, вона об'єктивно висвітлює досягнення та проблемні питання розбудови Українського війська, життя військовослужбовців і ветеранів. Українські військові журналісти завжди на передовій, в окопах разом із солдатами! — наголосив Михайло Єжель.

Він сердечно подякував усім військовим журналістам і працівникам редакції, чийми зусиллями сьогодні виходить газета, які високим професіоналізмом і відданістю журналістській професії сприяють виконанню завдань, поставлених перед Збройними Силами України. Разом з цим, глава оборонного відомства поставив колективу газети завдання зробити видання цікавим для всіх категорій військовослужбовців Українського війська, а також для їх родин та військових пенсіонерів.

— Щиро вітаю колектив «Народної армії» з 20-річчям! Бажаю вам гострого пера, творчого натхнення, міцного здоров'я та щастя вам і вашим родинам, — зазначив Міністр оборони України Михайло Єжель.

За сумлінне виконання службових обов'язків, високий професіоналізм та з нагоди 20-річного ювілею кращі журналісти Центрального друкованого органу Міністерства оборони України «Народна армія» отримали грамоти, подяки та цінні подарунки від керівництва держави, оборонного відомства та Збройних Сил України.

ді та завзяті Дмитро Тимчук, Костянтин Ніколаєв, Юзеф Венкович, Анатолій Маркевич, Костянтин Бекещенко, Сергій Смирнов...

Сьогодні «Народна армія» на підйомі. Попри певні труднощі, які колектив долає наполегливою творчою працею, стрілки історії Збройних Сил відраховують точний час.

**Полковник Микола Гуцуляк
(Головний редактор газети
«Народна Армія» з вересня до
листопада 2004 р.)**

Я задаюся цими питаннями, скільки існують газети українського війська, а можливо, скільки взагалі живу у військовій журналістиці: для чого вони були? Ці військові газети? Для чого залишилися деякі з них? Що вони дали війську і військовим? Що мають дати ті нечисленні, котрі залишилися?

Можливо, відповідь полягає у найпростішому: газета має кликати. Закликати. До кращого. До кращого ставлення держави до війська. До кращої армії. До кращих умов служби для військовиків. До кращого життя для військових ро-

**Полковник Володимир Вирва
(Головний редактор газети
«Народна Армія» з липня 2011
по теперішній час):**

«Народна Армія», якій виповнилося 20 років, є флагманом військової журналістики України. Люди, які стояли біля її витоків, започаткували ідеї вітчизняної військової преси. Сьогодні ми продовжуємо ці традиції. Час змінився.

дин. І просто до кращого, просто людського життя.

Чи вдалося за нетривалий термін сказати дещо війську зі сторінок «Народної Армії»? Це визначить час. І дотепер випадкові співрозмовники пригадують деякі публікації, і це — вже слід, пам'ять, значить — не даремно...

Я чітко пам'ятаю піднесення і щирість молодих військових журналістів «Народної Армії», дзвінки у будь-який час доби, думки і пропозиції: як зробити газету кращою, які рубрики, які «єврофоруми» ще подати читачу.

Це ні з чим не порівняти: творчу атмосферу редакції. Щось подібне я раніше переживав у житті двічі: в газеті Західної групи військ у Німеччині, де був колектив, з якого вийшли потім письменники і редактори, коли обговорення наших матеріалів у молодіжному колі військових журналістів не поступалися, а то й перевершували запалом редакційні «летючки». І незабутнім є захват перших років роботи у «Армії України», газеті Західного оперативного командування (Прикарпатський військовий округ), коли підіймалися теми і думки, заборонені раніше. Ті теми і думки підносили почуття і сподівання. Листи надходили буквально

Зараз ми по-іншому дивимося на розбудову та розвиток ЗС. Найголовнішим для нас є наші читачі. Кожного дня ми отримуємо від них щонайменше 10 листів. Щодня телефонують офіцери, солдати, члени їх родин та просять надрукувати ту чи іншу інформацію. Наприклад, зараз пройшла пенсійна реформа. Телефонувало багато людей з проханням дати пояснення, адже «Народна Армія» є своєрідним рупором тих процесів, що відбуваються у війську та суспільстві та пов'язані з обороноздатністю держави.

«Народна Армія» стала й сенсом мого життя. Віддав газеті 18 років. Пройшов шлях від кореспондента до головного редактора. Тут виріс і як військовий журналіст, і як керівник.

З приводу майбутнього газети є свої ідеї та проекти. Щоб «Народна Армія» була ближчою до суспільства, цього року ми, завдяки

зі всієї України. Навіть із Москви писав правдивий українець, можна сказати, кров'ю, емоціями надії.

Не журналістів військових провин, що знищено більше, ніж створено. На жаль, минули часи, коли читач-командувач уважно стежив за тим, аби жоден з кореспондентів його газети не мешкав у гуртожитках... Коли журналістові думалося лише про творчість і те, як би закликати читача бути гідним, достойним, професійним, чистим і чесним офіцером. Жебрак не виховає альтруїста. Безквартирний журналіст не буде вільним і незаангажованим. Копійчана платня не дасть свободи, а без свободи не буде вільної і потрібної війську і військовим творчості.

Я від чистого серця бажаю «Народній Армії» і її бойовим багнетам — свободи! Внутрішньої. Лише вона — виплекана і не втрачена у «потравах» буденності! — є і метою, і шляхом, і сенсом. І тоді вільний репортер звернеться до вільного ж офіцера, солдата, контрактника, сержанта. І з'являться десятки тисяч передплатників. Тих, кого згуртувала навколо себе, організувала на благородне служіння незалежній Україні така ж «Народна армія»...

спонсорам, започаткували двічі на місяць додатковий наклад, який розповсюджується безкоштовно біля станцій київського метрополітену. Цей же проект ми плануємо продовжити і наступного року. Вдруге поспіль ми проведемо всеармійський конкурс «Міс десант», де перемогу виборюють жінки-військовослужбовці. Минулого року він пройшов у форматі відбору фотографій. Цього року ми проведемо його в два етапи. Спочатку відбираються фотографії. Визначаємо 8 фіналісток та проводимо між ними змагання зі стрільби, плавання та водіння автомобіля. За підсумками конкурсу три кращі фіналістки отримають призи.

Також плануємо переформатувати і розширити наш сайт, щоб газета була більш доступною для читача не тільки в друкованій, а і в електронній версії. Над цим зараз і працюємо.

«Напиши листа матросу»

В рамках військово-патріотичної акції журналісти привезли листи, які чернігівські школяри написали своїм землякам з морського тральщика «Чернігів»

Листи учнів шкіл обласного центру, шахово-шашкові набори, книги, волейбольні та футбольні м'ячі на корабель привезли чернігівські журналісти: автори військової передачі «Армійська кухня» на обласному телебаченні Наталя та Андрій Кузьменки, а також кореспондент газети «Чернігівські відомості» Інґа Вітковська.

— На жаль, дуже небагато мешканців нашого обласного центру знають про існування морського тральщика «Чернігів». Тому у журналістів є й інша місія. Після повернення з корабля ми маємо розповісти громаді про бойові будні корабля, його екіпаж, службу земляків, — зазначила Інґа Вітковська.

У свою чергу моряки вручили гостям пам'ятні вимпели, фото морського тральщика «Чернігів» з підписами матросів, мічманів та офіцерів. Командир корабля капітан 3-го рангу Борис Палій особисто провів гостям дуже пізнавальну екскурсію. Журналісти також мали змогу спостерігати за діями моряків за сигналом навчальної тривоги — екіпаж готував корабель до походу.

— Спочатку я бачив на обличчях матросів деякий скептицизм. Мовляв, що там школярі можуть написати. А потім, години через три-чотири, біля столу з листами не було вільного місця. А ще трохи згодом листи та малюнки чернігівських

школярів матроси вже показували товаришам з «Тернополя», «Черкас» та «Вінниці», — посміхаючись, розповів заступник командира корабля з виховної роботи капітан-лейтенант Олександр Сікальчук.

Ідея написання листів морякам захопила не лише старшокласників. Активну участь в цій акції взяли навіть учні молодших класів. Їхні коротенькі, написані дитячим, трохи кострубатим почерком і де-що наївні, але вражаючі своєю щирістю листи розчулили моряків.

Ось деякі уривки з них: «Шановний моряк! Мене звуть Назар, я учень 2-го класу (загальноосвітня школа № 29). Коли я влітку відпочивав на морі, ми з батьками їздили у морський порт в Одесі, там я спостерігав, як до берега причалював справжній величезний корабель...Особливо я запам'ятав той момент, коли на палубу вийшли моряки і почали махати нам руками. На

них був білосніжний одяг і вони чітко виконували всі команди капітана. З тих пір я мрію стати капітаном корабля і плавати у відкритому морі, бо вважаю, що моряки — це сміливі, сильні, виховані та відважні люди».

— Я обов'язково напишу відповіді малечі. Тим паче, є про що розповісти — ми нещодавно повернулись з морського походу. Вражень, вибачте за каламбур, море. Лише подумаю, як простіше донести це до дітей, — поділився своїми враженнями від прочитаних листів старший матрос Артур Іванов.

Матроси тральщика «Чернігів» матимуть майже місяць, щоб підготувати відповіді чернігівським школярам і передати їх до столиці Сіверського краю з представником Військово-Морських Сил Збройних Сил України, який прибуде в Чернігів за молодим поповненням.

Варто нагадати, що акцію «Напиши листа матросу» започаткував Регіональний медіа-центр Міністерства оборони України у місті Чернігові. Її підтримали управління освіти Чернігівської міської ради та Благодійний фонд імені Двічі Героя Радянського Союзу Олександра Молодчого.

«Північна Пальміра» салютує на честь спортивних перемог наших армійців

З 1 до 9 жовтня у Санкт-Петербурзі пройшла VIII Спартакіада армій-держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав. Північна Пальміра приймала військових спортсменів на честь 20-ї річниці створення СНД. У змаганнях взяли участь команди з п'яти країн. Україну представляли 25 військовослужбовців: 6 офіцерів та 19 курсантів вищих військових навчальних закладів.

У змаганнях з гирьового спорту перші місця здобули представник Житомирського військового інституту імені С.П. Корольова Національного авіаційного університету курсант Сергій Мельник та курсант Максим Кузнецов з Військового інституту телекомунікацій та інформатизації Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут».

Всього наші спортсмени здобули 3 золоті, 5 срібних та 4 бронзових нагороди. Це й стало результатом другого місця в Спартакіаді. Після її закінчення та повернення учасників на Батьківщину переможців особисто привітав начальник Генерального штабу — Головнокомандувач Збройних Сил України Григорій Педченко: «Ваші досягнення дуже важливі для подальшого розвитку фізкультури і спорту в українському війську, адже ви є прикладом для інших військовослужбовців. Упевнений, що фізично невідгодована людина у війську сьогодні не може виконувати своїх функціональних обов'язків. Цей успіх я святкую разом з вами. Ви гідно представили на міжнародних змаганнях не тільки Збройні Сили, а й нашу державу. Але на досягнутому зупинятись не потрібно». І, сподіваємось, зупинки не буде. Як зазначив начальник Управління фізичної підготовки Центрального управління підготовки та повсякденної діяльності військ (сил) Збройних Сил України полковник ІХ Спартакіади, яка відбудеться в липні 2012 року в Астані (Республіка Казахстан)».

S6272

Військовий телефон

До 30 днів без заряду

2 SIM картки

Java-додатки

Камера 2 Мрх

Картки microSD

Гарантія 1 рік

Наднадійна Військова Електроніка

Модель S6272 використовує технології, раніше недосяжні користувачам мобільних телефонів.

Використання потужного довговічного аккумулятора, а також програмна та апаратна оптимізація дозволили домогтися неймовірного:

30 днів роботи без дозаряду, при розмовах близько години в день та використанні 2x SIM-карт.

Модель S6272 відповідає стандартам ISO 9001:2008, ГОСТ 23511-79, ГОСТ 16600-72

Купуй офіційне
www.chstore.com.ua
(044) 537-17-81
(098) 886-27-06

пору
CHANGHONG
www.changhong.com.ua

пору
experience lab

Фото: Л. Шпитяк